


Ne želim
živjeti u
nasilju

MALI PRAVNI VODIČ ZA OSOBE KOJE ŽELE PREKINUTI KRUG NASILJA



Ne želim živjeti u nasilju

MALI PRAVNI VODIČ ZA OSOBE KOJE
ŽELE PREKINUTI KRUG NASILJA

Izdavač

Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje i
Povjerenstvo za zaštitu od nasilja u obitelji u Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba

Za izdavača

Zvonimir Šostar, dr. med., pročelnik GU za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje i
mr. Željka Barić, predsjednica Povjerenstva za zaštitu od nasilja u obitelji

Autorica

Ljubica Matijević Vrsaljko, odvjetnica

Suradnice/ci

Ines Bojić, Zdravka Sadžakov, Josip Strmotić, Suzana Kikić

Urednica

Sanja Sarnavka

Lektura i korektura

Nikolina Krtalić

Grafičko oblikovanje

Jasna Goreta

Tisak

Lovreković tiskara d.o.o.

Naklada 5000 komada
ISBN 978-953-7479-14-5

Tisak i distribuciju vodiča financijski omogućio Grad Zagreb



Poštovane sugrađanke i poštovani sugrađani,

Živjeti u nasilju u obitelji nije zasigurno Vaš izbor.

Živjeti u neizvjesnosti, napetosti, omalovažavanju i tuzi nije zasigurno Vaša ambicija.

Živjeti u obitelji, a zapravo sama/sam i neshvaćena/neshvaćen nije zasigurno Vaša želja.

No, živjeti kao sretna, poštovana i voljena osoba u vlastitoj obitelji, bila ona mnogobrojna ili dvočlana – to je zasigurno izbor, ambicija i želja svakoga tko nastoji za sebe i svoje potomke osigurati uravnotežen i poticajan obiteljski život.

Na putu prema tom cilju ovaj vodič može biti jedan od koraka koji će Vas kvalitetno usmjeriti. U Gradu Zagrebu se unatrag pet godina provode različiti oblici mjera koje proizlaze iz zakonskih akata i građanskih inicijativa koje je podržao Grad Zagreb kako bi se što efikasnije suzbilo nasilje u obitelji ili barem ublažile njegove posljedice.

Ovom publikacijom želimo učiniti zakonske formulacije dostupnijima i razumljivijima kako bi osobe zarobljene u krug nasilja u obitelji imale trajan putokaz za izlaz u sretnije sutra!

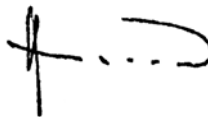
Mnogi stručnjaci analiziraju fenomen nasilja u obitelji kako bi ponudili učinkovitije načine njegove prevencije i suzbijanja. Mnoge udruge provode javne kampanje protiv nasilja u obitelji, a u kriznim situacijama pružaju žrtvama savjet i brojne oblike pomoći.

Vodič koji imate pred sobom nastao je u suradnji lokalne vlasti i udruge građana. Karakter te suradnje ogleda se i u izražajnosti naslova vodiča kojim Vam poručujemo da život u nasilju nije dostojan čovjeka te da nema tih okolnosti koje mogu opravdati primjenu nasilja bilo koje vrste prema članovima vlastite obitelji.

Sadržaj vodiča može biti pomoć na Vašem putu izlaska iz nasilja u obitelji, a svima nama koji smo sudjelovali u njegovoj izradi bit će čast imati barem mali udio u procesu ostvarivanja Vašeg izbora, ambicije i želje da živite život bez nasilja.

Vaš gradonačelnik

Milan Bandić

A handwritten signature in black ink, consisting of a vertical line on the left, a horizontal line extending to the right, and a large, stylized loop on the right side.

Sadržaj

I. Uvod.....	13
II. Nasilje u obitelji - što je to?	19
Nasilje u obitelji kao prekršaj.....	19
Zaštitne mjere	37
Nasilje u obitelji kao kazneno djelo	46
Naknada štete za obiteljsko nasilje.....	56
Ostala pitanja i odgovori (o stvarima koje je dobro znati)	58
III. Obiteljsko pravo i obiteljski odnosi	71
Što su obiteljsko pravo i obiteljski odnosi	71
Razvod braka	73
Ostali postupci vezani uz roditeljsku skrb.....	88
Uzdržavanje djeteta	96

Udržavanje bračnog druga	105
Uloga centara za socijalnu skrb	107
Ostala pitanja i odgovori (koji mogu zatrebati)	110
IV. Što kaže Europski sud	119
V. Prilozi	129
Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji	129
Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji	137
Kazneni zakon - Kazneno djelo iz članka 215 a KZ-a	150
Adresar	151





I.

Uvod

Iskustvo organizacija civilnog društva i državnih tijela kojima se žrtve nasilja obraćaju za pomoć, pokazuje kako su one vrlo često potpuno neinformirane o svojim pravima i načinu njihova ostvarenja - ne poznaju pravnu proceduru koju bi morale proći sukladno normativnom sustavu zaštite od nasilja, ovlasti državnih tijela i drugih subjekata koje žrtvi mogu i trebaju pomoći, adrese na koje se mogu obratiti, ne znaju ni sadržaj postupaka koje zbog doživljenog nasilja trebaju pokrenuti, a vezane uz razvod braka i zaštitu svoje djece, uzdržavanje i slično.

Odlučili smo stoga žrtve obiteljskog nasilja upoznati s njihovim pravima i to na jednostavan način, razumljivim jezikom, kako bi sve osobe koje nemaju pravno obrazovanje shvatile što i kako valja činiti ukoliko se odluče izići iz života u krugu nasilja. Ovim vodičem želimo im olakšati donošenje i provođenje odluke o izlasku iz kruga obiteljskog nasilja i započinjanju drugačijeg načina života. Ujedno bi Vodič mogao pomoći

i svim drugim osobama koje žele saznati kako se razvrgava bračna ili izvanbračna zajednica, kako se rješava pitanje uzdržavanja zajedničke djece itd., a nemaju ili ne znaju koga mogu pitati.

Vodič je rezultat suradnje Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstva za zaštitu od nasilja u obitelji u Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba te organizacije civilnog društva B.a.B.e. (Budi aktivna. Budi emancipiran). Suradnja je to koja se uklapa u strateške odluke o potrebi uspostavljanja partnerskih odnosa državnih tijela, odnosno tijela lokalne uprave s organizacijama civilnog društva u provođenju svih mjera usmjerenih ka suzbijanju i ublažavanju posljedica već počinjenog nasilja te pružanju besplatne pravne pomoći žrtvama nasilja. O navedenom govore i Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji od 2008. do 2010. i Zagrebačka strategija jedinstvene politike za zaštitu od nasilja u obitelji od 2008. do 2010. godine.

Zahvaljujući financijskoj potpori Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje bilo je moguće napisati i objaviti ovaj vodič koji će za građane/ke biti besplatan i dostupan u zagrebačkim centrima za socijalnu skrb, domovima zdravlja, školama, bolnicama, Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba, savjetovalištim i organizacijama civilnog društva koje se bave zaštitom žrtava obiteljskog nasilja.

Nadamo se da će ga žrtve nasilja, bez obzira da li se radi o ženama ili muškarcima, uzeti u ruke i pažljivo pročitati. Pomogne li im da spoznaju potrebu za izlaskom iz nasilja i donesu odluku o konačnom bijegu iz začaranog kruga, bit ćemo neizmjereno sretni.

Što je nasilje
u obitelji





II.

Što je nasilje u obitelji?

Nasilje u obitelji kao prekršaj

- „Muž me tuče godinama, više uopće ne zovem policiju kada sam ih jednom ranije zvala, rekli su mi da mi ne mogu pomoći...“.

Točno je da je ovakvo iskustvo mnogih žena, osobito onih koje dugo godina trpe obiteljsko nasilje. Naime, tek je 1999. godine po prvi put u tadašnji Obiteljski zakon uvrštena samo jedna odredba o nasilju u obitelji. Prvi cjeloviti Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji donesen je u ljetu 2003. godine. Tek ovim Zakonom uređena su mnoga do tada neriješena pitanja i popunjene postojeće praznine.

Znači, do 1999. odnosno 2003. godine, nije bilo odgovarajućeg zakona po kojem bi se postupalo u slučajevima obiteljskog nasilja. Zbog nepostojanja zakonskih odredbi doista se događalo da je policija, u situaciji kada je žrtva prijavila nasilje, mogla podnositi jedino prekršajne prijave zbog remećenja javnog reda i mira (naravno, i to jedino u okolnostima kada je nasiljem u obitelji ostvareno obilježje prekršaja protiv javnog reda i mira – npr. vikom, galamom koja se čula na javnom mjestu; tučnjavom na javnom mjestu, itd.).

Na sreću je to vrijeme daleko za nama. Danas postoje i pravni okvir i pravni instrumenti za gonjenje i kažnjavanje počinitelja obiteljskog nasilja.

● Koji su to zakoni koji danas štite od obiteljskog nasilja?

To je prvenstveno Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji iz 2003. godine, koji nasilničko ponašanje u obitelji pravno tretira kao prekršaj. Ujedno, prema čl. 215 a Kaznenog zakona, nasilničko ponašanje u obitelji jest i kazneno djelo.

Znači, prema postojećim propisima u Republici Hrvatskoj obiteljsko je nasilje nedozvoljeno i kažnjivo ponašanje, a žrtva nasilja ima pravo na zaštitu.

Željeli bismo da Vam ovaj Vodič pomogne da postojeću zaštitu i ostvarite.

● U čemu su razlike? U kojim se slučajevima smatra da je obiteljsko nasilje prekršaj, a u kojima se radi o kaznenom djelu?

Prema iskustvu autorice, ovo pitanje zbunjuje mnoge pravnike, ali i druge stručnjake koji se bave obiteljskim nasiljem u praksi. Zašto? Općenito, prekršaji se smatraju protupravnim ponašanjem manjeg, a kaznena djela protupravnim ponašanjima težeg značaja.

Za utvrđivanje jasnog razgraničenja bilo bi nužno u zakonskim opisima obiteljskog nasilja kao prekršaja ili kaznenog djela točno odrediti razlike. Međutim, prema mišljenju autorice, to nije učinjeno. Tako Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji puno jasnije i detaljnije definira sve moguće oblike nasilja u obitelji, od Kaznenog zakona koji nasilje definira prilično općenito, što otvara mogućnost različitog tumačenja prilikom primjene u praksi.

Ne postoje jasni kriteriji razlikovanja, pa policija i pravosudna tijela sama ocjenjuju kad će se odrediti da se radi o kaznenom djelu, a kada o prekršaju. Posljedično, time se stvara prostor pravne nesigurnosti, jer postoji različita praksa u postupanju, što nikako ne možemo ocijeniti pozitivnim.

Autorica ovog Vodiča povremeno je na različitim stručnim skupovima čula od predstavnika policije i pravosudnih tijela kako se najčešće zauzima stajalište da se o kaznenom djelu radi u slučajevima dugotrajnijeg nasilja, kada nasilju nazoče malodobna djeca i slično, dok će se u svim drugim slučajevima odlučiti da se radi o prekršaju. Policiji je tako, uz oblike koji su izrijekom navedeni u zakonskom opisu, dano pojašnjenje kako će se osnovano sumnjati na kazneno djelo u slučaju kad je počinitelj ranije tri ili više puta prekršajno prijavljen zbog na-

silja u obitelji; ili, ako je od strane roditelja ili druge osobe nadležne za odgoj maloljetne osobe – na štetu maloljetne osobe ili u njenoj nazočnosti počinjeno nasilje u obitelji, radit će se o osnovanoj sumnji na ostvarenje obilježja zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe opisane u kaznenom djelu iz čl. 213 Kaznenog zakona, tj. zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe. Ne sumnjamo da se do ovog stajališta došlo s dobrim namjerama, u cilju ujednačavanja prakse postupanja. Međutim, prema našem mišljenju, jedini ispravan i zakonit način za uklanjanje svih dvojbi bilo bi određivanje vrlo točnih i jasnih kriterija razlikovanja oblika nasilja u samim zakonskim tekstovima obaju zakona. Shodno tome, mišljenja smo da bi bilo dobro jasnije precizirati, a time i poboljšati, pravni okvir.

● Što se uređuje Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji?

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji određuje pojam nasilja u obitelji, krug osoba koje se smatraju članovima obitelji, propisuje način zaštite članova obitelji te vrstu i svrhu prekršajnih sankcija¹.

Tko se ubraja u „obitelj” prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji?
Tko ima pravo na zaštitu prema ovom Zakonu?

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji propisuje da „obitelj” čine: muž i žena u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, osobe koje su živjele u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici i njihova zajednička djeca, srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja, srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno s četvrtim stupnjem, srodnici po tazbini zaključno s drugim stupnjem

¹ Kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 215 a KZ-a bit će detaljno opisano u drugom dijelu Vodiča.

te osobe koje imaju zajedničku djecu, posvojitelj i posvojenik, skrbnik i štitićenik.

U praksi se najčešće obiteljsko nasilje vrši prema supružniku ili bivšem supružniku (bračnom ili izvanbračnom), djeci (bez obzira da li su maloljetna ili punoljetna), roditeljima, roditeljima supružnika, prema bivšim bračnim ili izvanbračnim partnerima i njihovoj djeci te prema osobama koje imaju zajedničku djecu, a ne žive odnosno nisu živjele zajedno.

Tko god od svih navedenih osoba doživi obiteljsko nasilje, prema ovom Zakonu uživa zaštitu.

Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji i Kaznenom zakonu zaštitu od obiteljskog nasilja ne uživaju osobe unutar intimnih veza (primjerice, mladić i djevojka u ljubavnoj i/ili intimnoj vezi), iako praksa pokazuje da je nasilje u tim vezama izuzetno često.

● „Muž na mene svakodnevno viče, dere se pred djecom i prijeti mi, nikada me nije udario, što da radim? Jesam li ja žrtva nasilja?“

U obiteljsko nasilje ne ubraja se samo fizičko nasilje, kao što su npr. šamaranje, udarci nogom, guranje i slično.

Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji nasilje čini:

- Svaka primjena fizičke sile ili **psihičke prisile** na integritet osobe.
- Svako drugo postupanje koje može prouzročiti ili izazvati opasnost da će prouzročiti fizičku ili **psihičku bol**.
- Uzrokovanje osjećaja straha, osobne ugroženosti, povrede dostojanstva.



- Fizički napad (bez obzira da li je nastupila posljedica u vidu tjelesne povrede).
- Verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima i drugi načini grubog uznemiravanja.
- Spolno uznemiravanje.
- Uhođenje i drugi načini uznemiravanja.
- Protupravna izolacija, ograničenje slobode kretanja i komunikacije.
- Oštećenje/uništenje imovine ili pokušaj da se to učini.

Dakle, ukoliko suprug na Vas viče, dere se, prijeti Vam ili što slično, iako vas ne tuče, on čini obiteljsko nasilje.

● Što se još može smatrati nasiljem?

U razgovorima sa ženama žrtvama obiteljskog nasilja, čuli smo opise najrazličitijih, ponekad monstruoznih načina na koje su ih njihovi partneri zlostavljali.

Radilo se o šamaranju, udarcima šakom i nogom po cijelom ili vitalnim dijelovima tijela (glava, u predjelu trbuha, i to u vrijeme trudnoće), čupanju za kosu, rezanju kose i brijanju glave, gašenju čikova po tijelu i licu, pljuvanju, prisiljavanju na spolni odnos, prijetnjama da će ubiti nju, njezinu obitelj, djecu, da će joj oteti djecu, da će svojim novcem „potplatiti“ suce, policajce, da će je ostaviti bez imovine, prijetnjama uništenjem imovine, poslovnog ugleda, gubitka radnog mjesta, danonoćnom praćenju i nazivanju telefonom nje ili njezine rodbine, prijatelja, poslovnih suradnika, rukovoditelja, različitim izgredima na njezinom radnom mjestu, rezanju odjeće, paljenju namještaja i stvari,

prijetnjama da će je politi kiselinom ili benzinom, ubijanju njezinih kućnih ljubimaca, vrijeđanju, skrivanju ili uništavanju kartica tekućeg računa, kreditnih kartica, „otimanju“ njezinih novčanih sredstava (plaće, honorara), uskraćivanju ekonomskih sredstava za život nje i djece...

Mnogi od ovih nasilnih postupaka znali su se događati u nazočnosti žrtve bez prisutnosti trećih osoba, ali i pred trećim osobama ili zajedničkom djecom, vrlo često uz primjenu oružja ili opasnog oruđa ili pak uz prijetnju oružjem ili opasnim oruđem.

● Kada se doživi nasilje, što treba prvo učiniti?

Ako ste doživjeli neki od navedenih ili sličnih oblika nasilja, a želite se zaštititi, najbolje je da odmah nazovete najbližu policijsku postaju i zatražite policijsko postupanje zbog nasilja u obitelji. To možete najjednostavnije učiniti nazivanjem broja **92**, a u vaše ime to mogu učiniti i treće osobe (djeca, susjedi, prijatelji, nepoznate osobe).

Nastojte se sabrati koliko god možete te policijskim službenicima ukratko reći najbitnije: svoje ime i prezime, adresu, ime počinitelja, gdje se nalazite, o kakvom se obliku nasilja radi, ima li povrijeđenih, jesu li bila prisutna djeca, ima li počinitelj oružje ili opasno oruđe, je li alkoholiziran ili drogiran, da li ste sami ili je netko prisutan. Sve su to za policiju izuzetno važni podaci.

Sučajevi se, naravno, međusobno razlikuju. Različito je kad se nasilje događa „u četiri zida“ ili na javnom mjestu na kojem se može očekivati da će policiju pozvati i treće osobe, da li u trenutku kada zovete policiju nasilje još traje ili je do tada prestalo. Sasvim je druga situacija kad je počinitelj još prisutan, pa je upitno možete li uopće zvati policiju (jer

vam je, primjerice, oteo i razbio telefon), ili kad ste sami i možete zvati bez poteškoća.

Naime, moguće je i da odete osobno u policiju i prijavite nasilje, a i to mogu učiniti treće osobe: očevici, susjedi, rodbina, prijatelji, djeca, bilo koji građanin. Iskustvo pokazuje da je žrtva nasilja osobito ranjiva kada nasilju prisustvuju djeca, što je vrlo čest slučaj. Tada je žrtva usredotočena prvenstveno na zaštitu djece, pa se često događa da nasilje ne prijavljuje odmah.

Međutim, ukoliko odmah ne pozovete policiju zbog bilo kojeg razloga (strah za sebe i djecu, ne možete to učiniti jer vas je zaključao ili vam oduzeo telefon, zbunjeni ste, šokirani ili neki treći razlog), nasilje možete prijaviti i naknadno, kada se smirite ili dobijete liječničku pomoć ili nakon što ste se s nekim posavjetovali.

U svakom slučaju, savjetujemo da nasilje prijavite što hitnije.

● Kada se prijavi nasilje, što će policija učiniti?

Kada se zatraži intervencija policije, njeni djelatnici moraju započeti s postupanjem. Moraju izaći na lice mjesta i provesti sve potrebne službene radnje, kako bi mogli protiv nasilnika podići optužni prijedlog radi postupka koji će se voditi pred sudom.

Temeljna je dužnost policije prekinuti nasilje i pružiti pomoć žrtvi. Policija treba pronaći počinitelja, obaviti s njim i sa žrtvom te eventualnim svjedocima događaja obavijesne razgovore, osigurati žrtvi liječničku pomoć (ukoliko je potrebna) ili je uputiti kako će do odgovarajuće liječničke pomoći naknadno doći (ukoliko nije potrebna hitna intervencija),

oduzeti oružje ili opasno oruđe ukoliko ono postoji. Ako su u pitanju djeca, policija mora o slučaju obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb, kao što mora poduzeti sve druge radnje potrebne da aktualno nasilje prestane, te da se spriječi buduće nasilje.

Policija ima ovlast počinitelja uhititi, sačiniti optužni prijedlog za prekršaj te počinitelja uz optužni prijedlog dovesti prekršajnom sudu koji će dalje u predmetu postupati u prekršajnom postupku.

● Što reći policiji prilikom ispitivanja?

Savjetujemo vam da policiji pružite sve važne obavijesti o vašem slučaju: povijest nasilja (dakle, kada se dogodio prvi slučaj nasilja, koji je bio najteži slučaj, tko je sve s tim upoznat ili bar nešto zna, kada se dogodilo posljednje nasilje prije ovog aktualnog), koliko dugo traje, da li se i ranije protiv počinitelja vodio kakav postupak, da li je i inače nasilan prema drugim osobama, ima li ilegalnog oružja ili onog s dozvolom, da li su tijekom nasilja bila prisutna djeca, da li su ranije sudovi izricali bilo kakve mjere prema počinitelju (jeste li tražili izricanje zaštitnih mjera i kojih), da li je nasilnik sklon uzimanju alkohola ili droga, kao i sve druge obavijesti koje smatrate važnima za svoj slučaj.

● Što učiniti kada policija odvede nasilnika?

Odgovor na ovo pitanje ovisi o nizu okolnosti u konkretnom slučaju. U prvom redu, svakako je važno što hitnije potražiti liječničku pomoć za vas i djecu, ukoliko vam je pomoć potrebna. Potom razmislite o osobama koje bi vam savjetodavno, financijski, smještajno ili na bilo koji drugi način mogle pomoći u ovoj situaciji.

Imate pravo od policije, prekršajnog suca odnosno suda pred kojim se vodi vaš slučaj, provjeriti stanje predmeta, pitati o budućem postupku, o sadržaju odluka koje su donesene, o terminu rasprave, te o tome gdje se trenutno nalazi počinitelj. Primjerice, policija vas je dužna, čim sazna, odmah izvijestiti da je počinitelj nakon ispitivanja od strane prekršajnog ili istražnog suca pušten na slobodu, jer nije izrečena mjera zadržavanja odnosno, jer zbog kaznenog djela od strane istražnog suca nije određen pritvor.

O slučaju nasilja obavijestite i vi nadležni centar za socijalnu skrb, osobito ukoliko imate zajedničku djecu².

● Što je još korisno učiniti?

Najbolje bi bilo odmah zatražiti stručnu odvjetničku pomoć. Međutim, potpuno nam je jasno da većina žrtava nema dovoljno financijskih sredstava za angažiranje odvjetnika, ali svima na raspolaganju stoje udruge od kojih se može zatražiti detaljno besplatno pravno savjetovanje o konkretnom slučaju. Naime, udruge uglavnom imaju uspostavljenu trajnu suradnju s pravnicima/pravnicama odnosno odvjetnicima/odvjetnicama specijaliziranim i senzibiliziranim za problematiku obiteljskog nasilja. Oni će vas detaljno uputiti u konkretne korake koje trebate poduzeti u svom slučaju.

Popis udruga koje osiguravaju besplatnu savjetodavnu pravnu pomoć žrtvama obiteljskog nasilja nalazi se u adresaru na kraju ovog Vodiča.

² Dužnosti i ovlasti centara za socijalnu skrb u slučajevima nasilja u obitelji detaljno su opisani u daljnjem tekstu Vodiča.

U Zagrebu, osim toga, postoji i nekoliko skloništa u koja se mogu smjestiti žrtve obiteljskog nasilja zajedno sa svojom djecom. Skloništa predstavljaju privremeni smještaj za žrtve obiteljskog nasilja u kojima se mogu dobiti sva pravna, psihološka i druge vrste potrebne pomoći. Skloništa koja su organizirana u okviru Grada Zagreba i organizacija civilnog društva predstavljat će za vas i vašu djecu sigurno mjesto u kojem ćete dobiti podršku u rješavanju problema te u izboru najboljeg rješenja koje odgovara vama i vašoj djeci.

Popis skloništa nalazi se također u adresaru na kraju ovog Vodiča.

- Što bi trebalo uzeti sa sobom kada se odlazi? Kako postupiti u vezi sa zajedničkom djecom, smiju li se odvesti sa sobom?

Ukoliko ste donijeli odluku da privremeno ili trajno napustite zajednicu s nasilnikom (li utočište potražite kod roditelja, prijatelja, rodbine, u skloništu ili na nekom drugom mjestu), važno je ne zaboraviti prilikom odlaska uzeti najnužnije stvari, prije svega važne dokumente i svoje isprave.

Ukoliko želite otići iz zajedničkog domaćinstva u kojem ste pretrpjeli nasilje, najbolje je da odmah sa sobom povedete i djecu, ako je to ikako moguće. Možete zamoliti i policiju da vam u tome pomogne. Mnoge žene su u dvojbi kako postupiti kad su u pitanju djeca. Naime, roditeljska skrb je zajednička, dogovorna i sporazumna, o čemu će više biti riječi u dijelu Vodiča posvećenom obiteljskim odnosima, pa se žrtve pitaju da li odvođenjem djece čine nešto protupravno.



U slučajevima obiteljskog nasilja potpuno je legitimno da, radi svoje i njihove zaštite, sa sobom povedete djecu. Nemojte se stoga bojati da činite nešto protuzakonito. Naime, izgledno je da ćete zbog proživljenog nasilja pred sudom pokrenuti odgovarajuće postupke radi rješavanja obiteljskih odnosa i donošenja odgovarajućih odluka o roditeljskoj skrbi. Naime, ponavljamo, nasilje u obitelji je protupravno i kažnjivo ponašanje i sudovi ne gledaju s odobravanjem na činjenicu da su djeca na bilo koji način, izravno ili neizravno, bila izložena obiteljskom nasilju.

Stoga, ukoliko ste donijeli odluku o napuštanju obiteljske zajednice u kojoj trpíte nasilje, posvetite dovoljno vremena pripremi planiranja odlaska. Sa sobom ponesite samo stvari koje predstavljaju vaše osobno vlasništvo ili vlasništvo vaše djece, i to ono što vam je najpotrebnije ili vam najviše znači.

● Koje su to stvari?

To su stvari koje su vam neophodne za svakodnevni život i rješavanje trenutne situacije, kao na primjer:

1. Službene isprave (putovnica, osobna iskaznica, bankovne knjižice, čekovne kartice, kartice tekućeg računa, kreditne kartice, vozačka dozvola, zdravstvene iskaznice, vjenčani list, isprave koje se tiču zajedničke imovine - ugovori o kupnji stana, o kreditima, isprave o vlasništvu pokretnina i nekretnina, rodni listovi za djecu, liječnička dokumentacija za vas i djecu, školske knjižice i svjedodžbe, kaznene presude ili prekršajne odluke iz prethodnih intervencija, ukoliko ih je bilo)

2. Medicinske potrepštine za vas i djecu
3. Ključevi od stana, kuće, automobila, sefa i sl.
4. Odjeća (barem ono najnužnije)
5. Najdraža dječja igračka, školska torba, školske knjige i bilježnice, oprema za djetetove slobodne aktivnosti.

Ukoliko ste svom partneru/rici ranije izdali punomoć za raspolaganje sredstvima na vašim računima, odmah ju na odgovarajući način opozovite.

Naglašavamo kako bi bilo vrlo korisno pisati dnevnik ili voditi osobne bilješke o zlostavljanju koje ste pretrpjeli i nasilju koje ste preživjeli. Bilješke mogu biti jako korisne u daljnjim postupcima koje namjeravate pokrenuti i vama, kao i vašem odvjetniku/odvjetnici te policiji ili sudu.

Pokušajte se prisjetiti i potom zabilježite važne datume, točno vrijeme kad se nasilje ili zlostavljanje događalo, kako se odvijalo, adrese ljudi, ustanova, liječnika kojima ste se obraćali za pomoć. Ako se bojite da bi zlostavljač te bilješke mogao pronaći, čuvajte ih na poslu, kod nekog člana obitelji ili prijatelja u koje imate povjerenja.

● Kada nasilnika odvedu, koliko to sve može trajati i što se dalje događa?

Policija je ovlaštena uhititi počinitelja nasilja u obitelji ukoliko ocijeni da postoji opasnost počiniteljeva bijega i skrivanja, uništavanja važnih dokaza ili ponavljanja prekršaja (opravdana bojazan od ponavljanja prekršaja postoji u svakom slučaju nasilja u obitelji u kojem je aktual-

no nasilje izraz uspostavljenog nasilničkog odnosa - dakle, ne radi se o prvom, zasad izoliranom činu).

Policija je dužna najkasnije u roku od 12 sati od uhićenja počinitelja nasilja ili pustiti na slobodu ili ga u istom tom roku, uz optužni prijedlog, dovesti na prekršajni sud.

Vi imate pravo nazvati policiju i tražiti obavijest o tome što su učinili, jer u svakom trenutku trebate znati što se događa - gdje je počinitelj, da li je još uvijek uhićen, hoće li biti odveden prekršajnom sucu. Nemojte imati nikakve zadržske, pitajte policiju sve što vas zanima o svom predmetu, jer vam je policija dužna dati odgovore.

Ako policija počinitelja nije pustila na slobodu, nego ga je uz optužni prijedlog odvela na prekršajni sud, ovaj može protiv počinitelja nasilja odrediti zadržavanje zbog istih razloga zbog kojih ga je policija mogla uhititi (ako postoji opasnost bijega ili skrivanja, uništavanja dokaza ili ponavljanja nasilja).

Ovo zadržavanje može trajati najdulje 15 dana računajući od trenutka uhićenja, a nakon što sud provede postupak i donese nepravomoćnu presudu sud može zadržavanje produljiti ili odrediti za još daljnjih 15 dana i to ako je okrivljeniku izrečena kazna zatvora, a postoji bojazan da će počinuti prekršaj nasilja.

Nemojte se ustručavati - tražite od prekršajnog suda da vas obavijesti o terminu rasprave kada ćete biti saslušani kao svjedok - oštećena strana. To je osobito važno ako ste napustili dotadašnju (zajedničku) adresu i nalazite se negdje drugdje (kod prijatelja, rodbine, u skloništu). Obavezno obavijestite sud o svojoj novoj adresi.

U prekršajnom postupku imate pravo angažirati odvjetnika kao svog punomoćnika.

Cilj je prekršajnog postupka odlučiti o prekršajnoj odgovornosti počinitelja (je li kriv ili nije za prekršaj nasilja u obitelji), a u slučaju da ga sud proglasi krivim, izreći sankciju za počinjeni prekršaj.

● Koje sankcije prekršajni sud može izreći počinitelju?

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji propisuje 3 vrste prekršajno-pravnih sankcija:

1. Novčana kazna (od 1.000,00 do 10.000,00 kuna)
2. Kazna zatvora (najdulje do 60 dana)
3. Zaštitne mjere.³

To su osnovne sankcije, ali Zakon propisuje i teže (tzv. kvalificirane oblike) prekršaja nasilja u obitelji u sljedećim slučajevima:

- ako počinitelj ponovi nasilje u obitelji (minimalna novčana kazna je 5.000,00 kuna, odnosno 15 dana zatvora),
- ako punoljetni počinitelj počini nasilje u obitelji pred maloljetnim članom obitelji ili djetetom (minimalna novčana kazna je 6.000,00 kuna ili 30 dana zatvora),
- ako počinitelj ponovi nasilje u obitelji pred maloljetnim članom obitelji ili djetetom (minimalna novčana kazna je 7.000,00 kuna ili 40 dana zatvora),

³ O zaštitnim mjerama kao posebnim vrstama sankcija u prekršajnom postupku bit će detaljno riječi kasnije.

- ako je nasilje počinjeno na štetu djeteta ili maloljetne osobe (minimalna novčana kazna je 7.000,00 kuna ili 40 dana zatvora).

● Na koji način žrtva nasilja sudjeluje u ovom prekršajnom postupku, hoće li i nju sud ispitivati?

Kao žrtva obiteljskog nasilja, u prekršajnom ćete postupku biti pozvani na ispitivanje kao svjedok. Sud će vas pozvati da date svoj iskaz o počinjenom nasilju i posljedicama koje ste pretrpjeli.

Savjetujemo vam, osobito ukoliko nemate odvjetnika, da u postupku zatražite da vas sud upozna s vašim pravima u postupku.

Postoji opća građanska dužnost svjedočenja te dužnost građana da kao svjedoci pred sudom govore istinu. Međutim, zakon daje pravo određenom krugu osoba, koje su u nekom stupnju srodstva s okrivljenikom, da odbiju svjedočiti. Ovo se pravo zove „*blagodat nesvjedočenja*“. U povlaštenu krug osoba, među ostale, ubrajaju se bračni ili izvanbračni drug okrivljenika, rođaci okrivljenika u uspravnoj lozi, u pobočnoj lozi do trećeg stupanja zaključno, te srodnici po tazbini do drugog stupnja zaključno.

Dakle, kao žrtva nasilja u obitelji (kao bračna ili izvanbračna supruga, majka, kćerka), niste dužni svjedočiti protiv počinitelja/teljice, na što će vas sud upozoriti. Vi to pravo, naravno, možete iskoristiti. Međutim, ukoliko odbijete svjedočiti, postavlja se pitanje na koji će se onda način u postupku moći utvrditi što se stvarno dogodilo? Osobito, ukoliko nemate liječničku dokumentaciju ili ako nema svjedoka, što se vrlo često događa. Tako, naprimjer, može doći do situacije da počinitelj poriče

nasilje ili se brani „šutnjom“ (što je njegovo pravo), a vi odbijate svjedočiti koristeći zakonsku „blagodat“. Na koji će onda način sud utvrditi istinu o onom što se dogodilo? U takvoj je situaciji razumno očekivati da se počinitelja oslobodi zbog nedostatka dokaza.

Ukoliko pred sudom izjavite da „*blagodat nesvjedočenja*“ nećete koristiti, već želite svjedočiti, imate obvezu pred sudom govoriti istinu kao i svi drugi.

Mi vas ne možemo i ne smijemo nagovarati ni da svjedočite niti da to ne činite. Radi se isključivo o vašoj odluci. Međutim, ukoliko ste doista odlučili prekinuti krug nasilja u kojem živite i hoćete poduzeti korake kako biste zaštitili sebe i svoju djece, bilo bi dobro da svjedočite. Time osiguravate zaštitu sebi i djeci, a istovremeno upućujete jasnu poruku nasilniku da se tako ne može više ponašati. Šutnja o nasilju pogubna je, jer počiniteljima ostavlja mogućnost da se i dalje ponašaju na protuzakonit način, a uz to postaje prepreka zaštiti žrtve i ostalih članova obitelji. Ujedno izostaju mjere društvene pomoći počinitelju da prestane s takvim ponašanjem, djecu se uči modelu šutnje o kažnjivom ponašanju, žrtva preuzima ulogu pomagača u počinjenju novog nasilja i tome slično.

Kao oštećena strana u postupku imate pravo angažirati svog odvjetnika, jer svoja prava u postupku možete ostvarivati sami ili putem svog ovlaštenog punomoćnika. Međutim, vaš odvjetnik ne može umjesto vas dati iskaz pred sudom. Iskaz dajete vi, a vaš punomoćnik ima pravo prisustvovati, kao i pri svim drugim radnjama tijekom postupka.



● Hoće li sud u ovom prekršajnom postupku ispitivati i djecu?

Ne, ukoliko to doista nije nužno. Međutim, ukoliko sud smatra da je to potrebno, osobito ako su djeca ili maloljetne osobe oštećena prekršajem nasilja, može ih ispitati. U slučaju ispitivanja razlikujemo situacije kad se ispituje maloljetna osoba (u dobi od 14 do 18 godina) ili dijete (u dobi do 14 godina). Ukoliko se kao svjedok ispituje dijete oštećeno prekršajem, ispitivanje se provodi uz pomoć psihologa/inje, pedagoga/inje ili druge stručne osobe. Sud je dužan osigurati prisustvo stručne osobe na raspravi, koja će pitanja suca tumačiti djetetu obzirno, sukladno dobi, razvoju i stanju. Prilikom ispitivanja maloljetne osobe zakon propisuje osobito pažljivo postupanje kako ne bi štetno utjecalo na psihičko stanje djeteta.

● Što se događa na kraju prekršajnog postupka?

Nakon što sud provede postupak, donijet će presudu kojom će počinitelja ili osloboditi od optužbe (ako sud smatra da djelo nije prekršaj; ako postoje okolnosti koje isključuju krivnju; ako nije dokazano da je počinjen prekršaj) ili će ga proglasiti krivim za prekršaj nasilja u obitelji. Ukoliko ga proglasi krivim, sud će izreći odgovarajuću sankciju: ili novčanu kaznu ili kaznu zatvora odnosno, eventualno može izreći zaštitnu mjeru.

Ovakva presuda je nepravomoćna, što znači da počinitelj kao okrivljenik protiv nje ima pravo ulaganja žalbe u roku od 8 dana od dana primitka presude. Međutim, počinitelj se može odreći prava na žalbu, pa presuda odmah postaje pravomoćna. Time se, znači, smatra dokazanim da je okrivljenik počinio prekršaj nasilja u obitelji.



Zaštitne mjere

- „Moj muž je nasilan kada pije i ne uzme svoje tablete za smirenje ...“.

U Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji propisano je da prekršajni sud kao sankciju počinitelju može izreći neku od sljedećih zaštitnih mjera:

1. Mjeru obveznog psihosocijalnog tretmana
2. Zabranu približavanja žrtvi nasilja
3. Zabranu uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju
4. Udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora

5. Osiguranje zaštite osobe izložene nasilju
6. Obvezu liječenja od ovisnosti
7. Oduzimanje predmeta koji je bio namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

Svrha ovih mjera jest, da se njihovom primjenom spriječi daljnje nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju te otklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja. Trajanje ovih mjera može biti različito - od minimalno jednog mjeseca do najduže dvije godine.

Za žrtvu nasilja u obitelji važno je znati kako mjere postoje i način na koji ih se može koristiti.. Žrtva nasilja treba stoga upoznati policiju i sud sa svim okolnostima važnim za slučaj, primjerice - da li se nasilje događalo i ranije, da li počinitelj pije ili se drogira, da li posjeduje oružje ili opasno oruđe. Zaštitne mjere mogu se izreći na zahtjev osobe izložene nasilju ili na zahtjev policije, a može ih izreći i sud po službenoj dužnosti. Nemojte oklijevati informirati policiju i sud o svim bitnim okolnostima, jer zakonska mogućnost izricanja zaštitnih mjera može vam osigurati daleko mirniji i sigurniji život.

● Što je zaštitna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana?

Zaštitna mjera psihosocijalnog tretmana može se počinitelju nasilja u obitelji izreći radi otklanjanja njegovog nasilničkog ponašanja i/ili ako postoji opasnost da bi mogao nasilje ponoviti. Ova mjera traje do prestanka razloga zbog kojih je određena, ali se ne može odrediti u trajanju duljem od šest mjeseci.

Počinitelju obiteljskog nasilja koji se uključi u ovaj tretman omogućeno je stjecanje uvida u uzroke nasilnog ponašanja i nužnost prihvatanja odgovornosti za vlastito ponašanje, usvajanje tehnika samokontrole i učenje niza socijalnih vještina usmjerenih ka promjeni dotadašnjeg nasilničkog ponašanja.

● Što je zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji?

Zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji može se izreći osobi koja je počinila nasilje u obitelji, a postoji opasnost da bi ponovno mogla počiniti obiteljsko nasilje. Istovremeno, u rješenju kojim se izriče ova mjera, sud određuje mjesta ili područja, te udaljenost ispod koje se počinitelj ne smije približiti žrtvi nasilja u obitelji. Ovu mjeru sud može odrediti u trajanju od najmanje jednog mjeseca do najviše godinu dana.

● Što je zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju?

Zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju može se izreći počinitelju koji je nasilje počinio uhođenjem ili uznemiravanjem žrtve, a postoji opasnost da bi mogao nastaviti s ovakvim ponašanjem. Mjera se može odrediti u trajanju od najmanje jednog mjeseca do najviše godinu dana.



● Što je zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora?

Zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora može se izreći osobi koja je počinila nasilje prema članu obitelji s kojim živi u stanu, kući ili nekom drugom stambenom prostoru, a postoji opasnost da bi bez provođenja ove mjere nasilje mogla ponovno počiniti. Počinitelj kojem je izrečena ova mjera dužan je odmah napustiti stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor uz prisutnost policijskog službenika. Mjera se određuje u trajanju koje ne može biti kraće od jednog mjeseca ni dulje od tri mjeseca.

● Što je još važno znati o zaštitnim mjerama zabrane približavanja, zabrane uznemiravanja i udaljenja?

Kada sud donese prekršajno rješenje kojim je izrečena jedna od ovih mjera, odluku sud dostavlja nadležnoj policijskoj postaji u kojoj će njezin rukovoditelj imenovati specijaliziranog policijskog službenika, kao tzv. voditelja mjere. Ovaj će službenik biti odgovoran za konkretno pripremanje, planiranje i provedbu mjere. Stoga Vam svakako savjetujemo da se u policijskoj postaji zanimате tko će biti voditelj mjere u vašem konkretnom slučaju, kao i da policiji uvijek javite sve važne okolnosti u vezi s ponašanjem počinitelja, osobito ukoliko s njegove strane dolazi do kršenja izrečene mu mjere.

● Što je zaštitna mjera osiguranja zaštite osobe izložene nasilju?

Zaštitnu mjeru osiguranja zaštite osobe izložene nasilju sud može izreći radi njezine fizičke zaštite i radi uzimanja iz kuće, stana ili drugog stambenog prostora svojih osobnih isprava, odjeće, novca ili drugih stvari koje su joj nužne u svakodnevnom životu.

Naime, vrlo su česte situacije u kojima počinitelj sprječava ili pokušava spriječiti žrtvu nasilja da iz kuće ili stana uzme svoje osobne stvari. Takav pokušaj potencijalno može dovesti do ponovnog nasilja što dodatno ugrožava žrtvu. Ova mjera nalaže policijskim službenicima da otprate osobu izloženu nasilju do kuće ili stana i štite je prilikom uzimanja osobnih stvari te joj osiguranju pratnju prilikom izlaska iz kuće, stana, ili drugog stambenog prostora. Po prirodi stvari, trajanje ove mjere određeno je vremenskim trajanjem izvršenja konkretnog sudskog naloga, dakle, dok se nalog suda ne izvrši.

● Što je zaštitna mjera obveznog liječenja od ovisnosti?

Zaštitna mjera obveznog liječenja od ovisnosti može se izreći osobi koja je počinila obiteljsko nasilje pod djelovanjem alkohola ili opojnih droga, kada postoji opasnost da će zbog ovisnosti ponovno počiniti nasilje. Ova mjera može se odrediti u trajanju koje ne može biti kraće od mjesec dana niti duže od dvije godine.



● Što je zaštitna mjera oduzimanja predmeta?

Zaštitna mjera oduzimanja predmeta primijenit će se kada postoji opasnost da će se određeni predmet ponovno uporabiti za počinjenje nasilja ili kada je to potrebno radi zaštite opće sigurnosti ili iz moralnih razloga. U ovom se slučaju najčešće radi o oružju, opasnom oruđu, predmetima uz pomoć kojih je počinjeno nasilje i slično.

● Može li se počinitelj nasilja žaliti na presudu u prekršajnom postupku?

Počinitelju se, kao i svakom okrivljeniku, ne može uskratiti pravo na ulaganje žalbe. To mu je pravo zajamčeno zakonom.

Međutim, sud može istovremeno odrediti njegovo daljnje zadržavanje, ali samo u slučaju kad je izrečena kazna zatvora, a istovremeno postoje okolnosti koje opravdavaju bojazan da će ponoviti istovrsni prekršaj. Daljnje zadržavanje može trajati najviše još petnaest dana, ali nikako ne dulje od ukupno izrečene kazne.

Ukoliko je počinitelju izrečena novčana kazna, nakon izricanja presude izaći će na slobodu.

O tome kakva će biti sankcija, kao i prilikom procjene eventualne opasnosti od ponavljanja prekršaja, sud odlučuje na temelju podataka o ranijem nasilju i ranijem osuđivanju, težini djela, posljedicama, ponašanju okrivljenika/ljenice pred sudom, mjestu gdje se nalaze oštećenice/ka i djeca, iskazu oštećenice/ka i drugim okolnostima.

- Što ako oštećena strana nije zadovoljna presudom u prekršajnom postupku - može li se žaliti, koja su joj prava?

Ako je policija protiv nasilnika pokrenula postupak pred sudom, ona je, tzv. ovlaštenu tužitelj. U tom slučaju, vi kao oštećenica/ik u postupku nemate položaj ovlaštenog tužitelja, pa nemate pravo uložiti žalbu protiv odluke prekršajnog suda. Tada to može učiniti jedino policija kao ovlaštenu tužitelj s jedne, a okrivljenik odnosno njegov branitelj s druge strane.

Svakako vam savjetujemo da u prekršajnom postupku prilikom ispitivanja zatražite od suda da vam dostavi presudu, iako sud ima i zakonsku obvezu to učiniti. Presuda će vam koristiti u daljnjim obiteljskim postupcima, ukoliko ih odlučite pokrenuti.

- Koja su još prava u postupku prekršaja nasilja u obitelji?

Kao oštećenica/ik, vi imate položaj tzv. sudionika u postupku, pa imate pravo do dovršetka postupka staviti zahtjev da sud okrivljenika presudom obveže na nadoknadu štetu koja Vam je prouzročena prekršajem. Sudu imate pravo predlagati izvođenje potrebnih dokaza⁴, imate pravo predlagati dokaze radi utvrđivanja krivnje okrivljenika za prekršaj (primjerice, predlagati pribavljanje određenih isprava ili saslušanje svjedoka), imate pravo postavljati pitanja okrivljeniku, svjedocima i vje-

⁴ O tome kako ostvariti pravo na naknadu štete zbog nasilja u obitelji bit će više riječi u daljnjem tekstu Vodiča.

štacima u postupku, stavljati primjedbe na njihove izjave te u postupku davati druge izjave i prijedloge.

Kao što smo vas već ranije upozorili, imate pravo angažirati odvjetnika kao svog punomoćnika u postupku.

Također imate pravo od prekršajnog suca koji vodi postupak zatražiti da vas upozna sa svim pravima koja su vam u postupku zajamčena zakonom.

● Ima li oštećena strana pravo sama pokrenuti postupak protiv počinitelja nasilja?

Kao što je do sada opisano, za prekršaj nasilja u obitelji prekršajni postupak vodi se po službenoj dužnosti na temelju optužnog prijedloga policije.

Zakon o prekršajima, međutim, predviđa mogućnost da postupak pokrenete i sami, kao oštećena strana, ukoliko je prekršajem povrijeđeno ili ugroženo neko vaše imovinsko ili osobno pravo. U tom slučaju sudu sami možete podnijeti optužni prijedlog, pa ćete tada biti ispitani kao svjedok. Ipak, daleko je bolje da prekršaj nasilja u obitelji prijavite policiji koja će tada pokrenuti prekršajni postupak po službenoj dužnosti.

● Što učiniti ako se nasilje prijavi policiji, a policija ne želi ništa poduzeti?

U slučaju da zbog nekog razloga postupak nije pokrenut po optužnom prijedlogu policije, postupak možete pokrenuti i vi podizanjem optuž-

nog prijedloga. U takvom slučaju svakako potražite stručnu pravnu pomoć, bilo angažiranjem vlastitog odvjetnika, bilo dobivanjem besplatne pravne pomoći u okviru pravnih savjetovališta neke organizacije civilnog društva (udruge).

Ukoliko ste policiji prijavili nasilje, a ona nije ništa poduzela, potužite se rukovoditelju policijske postaje u kojoj ste prijavili nasilje, odnosno odgovarajućoj službi unutarnje kontrole unutar Ministarstva unutarnjih poslova, o čemu će vas detaljno savjetovati pravni stručnjaci udruga koje žrtvama nasilja pružaju besplatnu pravnu pomoć.

Kod podnošenja bilo kakve pritužbe državnim tijelima, osobito je važno to učiniti pismenim putem - poštom preporučeno ili predajom pritužbe u prijemnu pisarnicu državnog tijela, a za sebe zadržati primjerak uručene pritužbe uz zahtjev da vam na vašu pritužbu državno tijelo pismeno odgovori. Nesumnjivo je da je nasilje u obitelji hitan slučaj, pa u pritužbi tražite da vam se hitno odgovori.





Nasilje u obitelji kao kazneno djelo

- Nasilničko ponašanje u obitelji kao kazneno djelo - što je to?

Kaznena djela su po svom karakteru protupravna ponašanja težeg značenja od prekršaja. Kazneni zakon u svom čl. 215 a kaže: *"Kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji čini član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj."*

Počinjene ovog kaznenog djela od strane člana obitelji može se sasto-

jati u primjeni fizičke ili psihičke sile, o spolnom ili ekonomskom nasilju, o primjeni nasilja prema stvarima, o zlostavljanju (koje može biti tjelesno, spolno, psihičko, emocionalno, ekonomsko), ili je pak došlo do osobito drskog ponašanja (vrijeđanja, bahatosti i drugih uznemirujućih ponašanja).

Bitno je upamtiti - da bi se smatralo kaznenim djelom, ponašanje okrivljenika mora drugu osobu dovesti u ponižavajući položaj. Kada se promišlja o pojmu „ponižavajući položaj“, mogli bismo reći da se mora raditi o ponašanju koje ima za posljedicu gubitak osobnog dostojanstva, samopoštovanja i samopouzdanja neke osobe. Međutim, potpuno je jasno da svako nasilničko ponašanje uznemiruje i kao posljedicu izaziva osjećaj straha, povrede osobnog dostojanstva, ugroze samopoštovanja i samopouzdanja.

Kao što smo već naveli u dijelu Vodiča koji se odnosi na nasilje u obitelji kao prekršaju, zakoni (Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji i Kazneni zakon) nisu naglasili jasnu granicu između kaznenog djela i prekršaja, pa time nisu dani niti jasni kriteriji policiji i pravosudnim tijelima o tome kada će odlučiti da se radi o kaznenom djelu, a kada o prekršaju. Nažalost, to otvara prostor pravne nesigurnosti za građane. Stoga opet koristimo priliku da ukažemo na nužnost uvođenja zakonodavnih poboljšanja.

● Što još moramo znati o nasilju kao kaznenom djelu da bi nam stvari bile jasnije?

Postoji još cijeli niz kaznenih djela pod koja se može podvesti nasilničko ponašanje u obitelji. Istovremeno, radi se o specifičnim kaznenim

djelima s posebnim obilježjima. Primjera radi, navest ćemo Vam samo neka od tih kaznenih djela: ubojstvo, teško ubojstvo, čedomorstvo, tjelesne i teške tjelesne ozljede, narušavanje nepovredivosti doma, protupravno oduzimanje slobode, otmica, prisila, prijetnja, silovanje, spolni odnošaj s djetetom, bludne radnje, zadovoljenje pohote pred djetetom, rodoskrvuće, zlostavljanje i zanemarivanje djeteta.

● Tko odlučuje hoće li se postupak pokrenuti za prekršaj ili za kazneno djelo?

U većini slučajeva žrtva obiteljskog nasilja će ovo nasilje prvo prijaviti djelatnicima policije. Oni stoga prema uobičajenoj praksi odlučuju hoće li protiv nasilnika podnijeti optužni prijedlog za prekršaj ili/i kaznenu prijavu za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji nadležnom državnom odvjetništvu. Međutim, nema nikakve zapreke da i žrtva nasilja sama pokrene prekršajni ili kazneni postupak.

U nekim će slučajevima situacija biti potpuno jasna. Naprimjer, ako počinitelj siluje ili ubije žrtvu, posve je sigurno da će protiv počinitelja biti podnesena kaznena prijava zbog ubojstva ili silovanja. Međutim, dvojbu u praksi o tome kako postupiti može stvoriti, primjerice, situacija u kojoj počinitelj pretuče člana obitelji i pritom mu nanese tešku tjelesnu ozljedu. Nesumnjivo je bio nasilan i time je počinio prekršaj nasilja. No, istovremeno su ostvarena i obilježja kaznenog djela teške tjelesne ozljede. Prema našem mišljenju, jedino ispravno bi bilo protiv nasilnika podnijeti optužni prijedlog u prekršajnom postupku zbog prekršaja nasilja u obitelji, ali i zasebnu kaznenu prijavu općinskom državnom odvjetništvu radi kaznenog djela nanošenja teške tjelesne ozljede.

● Želi li oštećena strana sama pokrenuti kazneni progon protiv počinitelja nasilja - što mora poduzeti?

Postoje kaznena djela za koja se progon poduzima po službenoj dužnosti, prema saznanju i na inicijativu nadležnog državnog odvjetništva, neovisno o tome želi li to oštećena strana ili ne.

Međutim, postoje kaznena djela za koja se progon pokreće po službenoj dužnosti od strane nadležnog državnog odvjetništva, ali tek na prijedlog odnosno inicijativu oštećene stranke.

Većina ranije spomenutih kaznenih djela koja se tiču ili su u vezi s obiteljskim nasiljem, kao i kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 215 a Kaznenog zakona, progone se po službenoj dužnosti od strane nadležnog državnog odvjetništva, nakon što državno odvjetništvo zaprimi kaznenu prijavu, bilo od strane policije, oštećene osobe ili nekog trećeg.

Znači, ukoliko je počinjeno kazneno djelo, kaznenu prijavu će podnijeti policija, ali to možete učiniti i vi osobno.

Kaznenu prijavu podnosite u pisanoj formi te je predajete nadležnom državnom odvjetništvu, najbolje u mjestu u kojem se kazneno djelo dogodilo. Šaljete je poštom, preporučeno ili predajete neposredno u pisarnici odvjetništva. Važno je znati da kaznenu prijavu možete podnijeti i usmeno, u uredu državnog odvjetnika koji ju je dužan zaprimiti od stranke na tzv. „zapisnik“, što se čini tijekom uredovnog vremena, u prostorijama državnog odvjetništva, a za stranku je potpuno besplatno.

S druge strane, postoje kaznena djela koja se progone od strane državnog odvjetnika, ali tek na inicijativu odnosno prema prijedlogu ošte-

ćene strane. Jedno od takvih kaznenih djela, a tiče se nasilja u obitelji, jest kazneno djelo prijetnje. Prijedlog za progon mora dati oštećena strana, a može se podnijeti ili policiji ili državnom odvjetništvu, na isti način kao i kaznena prijava.

Ukoliko je kaznenim djelom oštećeno vaše dijete, kaznenu prijavu ili prijedlog za progon podnosite vi u djetetovo ime, kao njegova zakonska zastupnica ili zastupnik.

● Što je kazneno djelo prijetnje?

Kazneno djelo prijetnje koje se progoni po službenoj dužnosti, ali na prijedlog oštećene stranke, ponašanje je pri kojem netko nekome ozbiljno prijeti da će njega/nju ili njemu/njoj blisku osobu usmrtiti, teško tjelesno ozlijediti, oteti je ili joj oduzeti slobodu, nanijeti joj zlo podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem ili drugim opasnim sredstvom, uništiti joj društveni položaj ili materijalni opstanak.

Prijetnja je kao oblik nasilja vrlo često prisutna u kažnjivom i protupravnom ponašanju nasilja u obitelji, pa smo stoga smatrali potrebnim posebno je istaknuti.

Znači, ukoliko vam počinitelj prijeti (na način koji u vama stvara osjećaj nesigurnosti, straha i bojazni za vlastiti život), savjetujemo da protiv počinitelja svakako podnesete prijedlog za kazneni progon.



- „On me seksualno zlostavlja i siluje kada djeca odu na spavanje, ali smo u braku ...“.

Činjenica da je počinitelj vaš suprug, u pravnom smislu ništa ne mijenja na stvari. Kazneno djelo silovanja vrši počinitelj koji drugu osobu uporabom sile ili prijetnje, da će izravno napasti na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju.

Što to znači? Počinitelj kaznenog djela silovanja može biti i muška i ženska osoba, žrtva također može biti i muškarac i žena, a postojanje braka ili postojanje izvanbračne zajednice za kvalifikaciju kaznenog djela nije odlučujuće. Dakle, bez obzira što ste u braku, on čini kazneno djelo silovanja i imate ga pravo prijaviti podnošenjem kaznene prijave.

- Privatna tužba, što je to?

Pored već spomenutih načina pokretanja i vođenja kaznenog postupka za različita kaznena djela (po službenoj dužnosti ili na prijedlog oštećene osobe), za neka kaznena djela postupak se pokreće isključivo privatnom tužbom.

Radi se o kaznenim djelima za koja su inicijativa, troškovi i „cijeli teret“ kaznenog progona stavljeni isključivo na teret oštećene osobe. Jedno od tih kaznenih djela je, primjerice, kazneno djelo uvrede ili klevete.

Kazneno djelo uvrede čini onaj tko uvrijedi drugu osobu, npr. pogrdnim riječima, a kazneno djelo klevete čini onaj tko o drugoj osobi prenosi nešto neistinito, nešto što može škoditi časti ili ugledu.

Uvrede i klevete su redovita obilježja nasilja u obitelji. Međutim, prema našem iskustvu, žrtve nasilja rijetko se odlučuju samostalno i o svom trošku pokretati postupke za ova kaznena djela. Najčešće se, naime, postupak pokreće za nasilje u cjelini, bilo u prekršajnom bilo u kaznenom postupku. Žrtve nasilja gotovo se uvijek suočavaju s ogromnim egzistencijalnim i drugim problemima, pa nemaju ni vremena niti novaca (za sudske pristojbe i odvjetnike) da bi ovakve postupke pokrenule. Ipak, dobro je znati da se to može učiniti.

● Što se događa nakon podnošenja kaznene prijave ili prijedloga za progon?

Nakon što ste nadležnom državnom odvjetništvu podnijeli kaznenu prijavu ili prijedlog za kazneni progon protiv počinitelja, postupak dalje vodi nadležno državno odvjetništvo po službenoj dužnosti (*ex offio*).

Postupak će dalje teći ovisno o okolnostima određenog slučaja. Redovito možete očekivati da će se prvo provoditi istraga pred nadležnim županijskim sudom, a tek nakon istrage bit će podignuta optužnica ili optužni prijedlog, a nakon toga će pred sudom uslijediti faza glavne rasprave.

Sasvim je sigurno da ćete kao oštećenica/ik, odnosno kao zakonska zastupnica ili zastupnik djeteta, dobiti poziv od istražnog suda, a kasnije i raspravnog suda koji će donijeti odluku o kaznenoj odgovornosti počinitelja.

Sve što je rečeno o vašim pravima kao oštećenice/ika u prekršajnom postupku (pravo da budete ispitani u postupku, pravo na informacije o tijeku postupka, pravo na korištenje „blagodati nesvjedočenja“ u postupku, pravo na angažiranje vlastitog odvjetnika), vrijedi i u kaznenom postupku.

Vrlo je važno znati, da ukoliko se kazneni postupak vodi po službenoj dužnosti, državni odvjetnik (odnosno u postupku njegovoj zamjenici koji zastupaju, tzv. javnu optužbu) je taj koji pokreće postupak i koji poduzima sve radnje radi dokazivanja optužbe (nalaže policiji poduzimanje pojedinih radnji, predlaže saslušanje svjedoka i izvođenje dokaza, predlaže izricanje odgovarajuće sankcije u postupku i slično).

Nema nikakve zapreke da pomažete državnom odvjetniku time što ćete ga obavijestiti o važnim okolnostima slučaja - o mogućim svjedocima, liječničkoj dokumentaciji, okolnostima vezanim uz počinitelja (ovisnost, posjedovanje oružja, ranije osude), okolnostima u kojima ste živjeli ili živite s počiniteljem i ostalim važnim obavijestima.

● Što je s troškovima prekršajnog ili kaznenog postupka, tko će to platiti?

U prekršajnom i kaznenom postupku ne morate snositi nikakve sudske ili bilo koje druge troškove, uz iznimku troška za vlastitog odvjetnika ukoliko ga odlučite angažirati. Važno je znati, da ukoliko počinitelj bude proglašen krivim, vaš odvjetnik ima pravo od suda zatražiti da vam počinitelj nadoknadi troškove odvjetničkog zastupanja.

● Kako završava kazneni postupak?

Nakon dovršetka kaznenog postupka sud može donijeti:

1. **Odbijajuću presudu** (ako sud nije stvarno nadležan, ako je postupak vođen bez zahtjeva ovlaštenog tužitelja, ako je ovlašteni tužitelj odustao, ako je optuženik za isto djelo već pravomoćno osuđen, ako

je optuženik oprostom ili pomilovanjem oslobođen kaznenog progona).

2. **Oslobađajuću presudu** (ako djelo za koje se optužuje nije kazneno djelo, ako ima okolnosti koje isključuju krivnju ili ako nema dokaza da je počinjeno kazneno djelo za koje se optužuje).
3. **Presudu kojom se optuženik proglašava krivim** (tada će biti done-sena odluka o kaznenoj sankciji, eventualno izrečenim sigurnosnim mjerama i o troškovima kaznenog postupka).

Kao i u prekršajnom postupku, vi nemate pravo žalbe na odluku, već će žalbu moći uložiti državni odvjetnik. Pravo na žalbu protiv odluke u kaznenom postupku ima i okrivljenik, a može je uložiti sâm ili putem branitelja u postupku.

● Sigurnosne mjere - što je to?

U kaznenom postupku počinitelju je moguće izreći jednu od sljedećih sigurnosnih mjera:

- a) Obvezno psihijatrijsko liječenje
- b) Obvezno liječenje od ovisnosti
- c) Zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti
- d) Zabrana upravljanja motornim vozilom
- e) Protjerivanje stranca iz zemlje
- f) Oduzimanje predmeta.

Izricanje sigurnosnih mjera predlaže državno odvjetništvo koje zastupa optužbu pred sudom, a na vama je da državnog odvjetnika i sud obavijestite o tome je li počinitelj nasilja sklon alkoholu, uzima li opojne droge, ima li oružje ili nešto slično. Vaše informacije mogu biti drago-

cjene, a o potrebi izricanja pojedinih mjera sud konzultira odgovarajuće vještake u postupku vještačenja okrivljenika koje se provodi tijekom kaznenog postupka.

- „Jednom sam državnom odvjetništvu prijavila prijetnju, a oni su odbacili kaznenu prijavu s obrazloženjem ‘... da nisu našli elemente kaznenog djela’ - što sada?“

Doista se može dogoditi da državno odvjetništvo odbaci vašu kaznenu prijavu donošenjem rješenja o odbacivanju zbog brojnih razloga, kao što je ovaj koji spominjete. Isto tako se može dogoditi da državni odvjetnik i tijekom kaznenog postupka odustane od kaznenog progona.

U tom vam se slučaju, mora dostaviti rješenje o odbacivanju kaznene prijave ili izjava o odustajanju od kaznenog progona okrivljenika. U tom slučaju imate pravo sami nastaviti kazneni progon protiv počinitelja nasilja i to u roku 8 dana od dana primitka rješenja ili obavijesti. Troškove postupka u ovom slučaju snosite sami. Bit će vam nadoknađeni samo ako okrivljenik bude proglašen krivim. Ukoliko se ovakvo što dogodi, svakako vam savjetujemo da angažirate odvjetnika koji će vam pomoći u daljnjem zastupanju optužbe, a možete potražiti i stručnu pravnu pomoć u okviru savjetovališta ili udruga koje pružaju besplatnu pravnu pomoć žrtvama obiteljskog nasilja.



Naknada štete za obiteljsko nasilje

- Ima li oštećena strana pravo na naknadu štete za počinjeno obiteljsko nasilje?

Ima. Šteta se može sastojati u neposrednoj materijalnoj šteti (primjerice, oštećenju stvari), a može obuhvaćati i tzv. nematerijalnu štetu (pretrpljeni fizički bolovi, pretrpljeni strah, naknada na ime tuđe pomoći i njege, invaliditeta i slično).

Zahtjev za naknadu štete protiv počinitelja možete postaviti i u prekršajnom i u kaznenom postupku. Međutim, prema postojećoj praksi,

prekršajni i kazneni sudovi o tome ne odlučuju, već oštećenu osobu sa zahtjevom za naknadu štete upućuju na ostvarivanje prava u redovitoj građanskoj parnici.

Znači, ukoliko biste od počinitelja nasilja željeli ostvariti pravo na naknadu štete, trebat ćete pokrenuti redovni parnični postupak radi naknade štete, što biste svakako trebali učiniti uz stručnu odvjetničku pomoć. Radi se o prilično dugotrajnim i „skupim“ postupcima. Naime, u tom postupku ste vi tužiteljica/telj i morate snositi troškove odvjetničkog zastupanja, sudskih pristojbi i vještačenja. U ovakvim slučajevima moguće je s odvjetnikom/com ugovoriti plaćanje odvjetničkih troškova nakon okončanja spora i naplate, o čemu je dobro na početku sastaviti odgovarajući ugovor. U postupku ne možete izbjeći plaćanje vještačenja koje je prilično skupo, dok od suda možete zatražiti oslobađanje plaćanja sudskih pristojbi, zbog lošeg socijalnog statusa.

Prema iskustvu stručnjaka koji pružaju pravnu pomoć žrtvama obiteljskog nasilja, ovakvi postupci nisu česti - prvenstveno zato, jer predstavljaju prilično visok financijski izdatak i dugo traju. Žrtve nasilja osobito obeshrabruje činjenica što je vrlo neizvjesno hoće li uopće moguću dosuđenu štetu ikada moći naplatiti od počinitelja.



Ostala pitanja i odgovori (o stvarima koje je dobro znati)

- Može li se odustati od prekršajnog i kaznenog progona?

Odgovor na ovo pitanje zavisi od načina na koji su postupci pokrenuti. Ukoliko je prekršajni postupak pokrenula policija, vi ne donosite odluku o prekidu. Samo ukoliko ste to učinili vi, postupak možete i obustaviti.

U kaznenom postupku, ukoliko je pokrenut od strane državnog odvjetništva, od progona ne možete odustati, budući da se radi o kaznenom

djelu za koje se progon provodi po službenoj dužnosti. Radi se o najvećem broju kaznenih djela u kojima može biti elemenata obiteljskog nasilja.

Ukoliko se radi o kaznenom djelu u kojem se počinitelja progoni na temelju vašeg prijedloga, vašim odustajanjem okončava se postupak.

I konačno, ukoliko se radi o kaznenom postupku koji se vodi na temelju vaše privatne tužbe, vašim odustajanjem bit će obustavljen i kazneni progon.

● Male (ali važne) upute!

Ako ste prijavili nasilje odnosno zatražili od nadležnih državnih tijela postupanje u vezi s obiteljskim nasiljem, dat ćemo vam još nekoliko savjeta i uputa za koje smatramo da bi vam mogle koristiti.

Prilikom davanja informacija o pretrpljenom nasilju zatražite od djelatnika policije da razgovor obavite nasamo, bez prisutnosti nasilnog partnera.

Također, zatražite od policije da vas obavijesti kakav će postupak pokrenuti, koje će državno tijelo slučaj voditi te da li je nasilnik na slobodi ili će tek biti lišen slobode. Ne ustručavajte se postaviti pitanja o svim stvarima koje smatrate važnima.

Ukoliko policija zbog bilo kojeg razloga ne želi postupiti, zahtijevajte objašnjenje. Ako to odbiju učiniti, tražite od djelatnika policije da vam kažu ime i prezime kako biste se mogli obratiti njihovim pretpostavljenima ili uputiti pritužbu na postupanje/propuštanje nadležnom tijelu unutarnje kontrole Ministarstva unutarnjih poslova.

Bilježite sve što vam je eventualno nejasno i na što imate primjedbe.

Nemojte razgovarati s nasilnikom, ne prihvaćajte prepirku ili svađu.

Tražite da vas policija odvede liječniku ukoliko vam je potrebna medicinska pomoć ili sumnjate na moguće povrede.

Pitajte policijske službenike za udruge koje se bave podrškom žrtvama obiteljskog nasilja.

Od policije možete zatražiti pomoć u vezi s nalaženjem smještaja u skloništu za žrtve nasilja!!!

Isto je tako nepovredivo i vaše pravo da u sudu pred kojim se vodi predmet dobijete sve informacije o slučaju: broj pod kojim se predmet vodi, ime suca koji će postupati, termine rasprava, informaciju da li je nasilnik lišen slobode ili nije i slično. Od prekršajnog suca imate pravo tražiti da se počinitelju izrekne određena zaštitna mjera!!!

O važnim okolnostima za slučaj nemojte policiju, državno odvjetništvo, sud, centar za socijalnu skrb i eventualno druga tijela obavještavati usmeno, telefonom i slično. Uvijek to činite pismenim putem - poštom preporučeno ili predajom podneska u prijemnoj pisarnici državnog tijela, uvijek se pozivajući na broj predmeta pod kojim se slučaj vodi ili na ime službenika koji postupa. Jednu kopiju predanog podneska uvijek zadržite za sebe kao dokaz.

Vodite računa da državnom tijelu koje postupa u slučaju uvijek pravovremeno dostavite adresu vašeg trenutnog boravišta, osobito ako ste zbog nasilja privremeno promijenili adresu stanovanja.

Vodite zabilješke o postupanju u slučaju (brojevima predmeta, imeni-

ma djelatnika policije, zamjenika državnog odvjetnika, suca, socijalnog radnika, o terminima rasprava, vašim opažanjima i eventualnim primjedbama te o drugim činjenicama koje je teško točno upamtiti).

● Treba li u prekršajnom i kaznenom postupku imati odvjetnika?

Ne trebate. U prekršajnom i kaznenom postupku ne morate imati odvjetnika koji će vas zastupati. U prekršajnom postupku, ukoliko je podnositelj policija, ona i zastupa optužni prijedlog, dok u kaznenom postupku javnu optužbu po službenoj dužnosti zastupa imenovani zamjenik nadležnog državnog odvjetnika.

Istovremeno, to ne znači da ne možete imati odvjetnika koji će vas u ovim postupcima zastupati ukoliko želite. U tom slučaju vi plaćate troškove svog odvjetnika, a odvjetnik ima pravo, u slučaju osuđujuće odluke, zatražiti od počinitelja naplatu troškova zastupanja prema troškovniku koji će sačiniti sukladno tarifi Hrvatske odvjetničke komore.

● Tko je državni odvjetnik?

Državni odvjetnik u kaznenim postupcima zastupa javnu optužbu, dakle državu koja je ovlaštena i zainteresirana za gonjenje počinitelja kaznenih djela. Državni odvjetnik zastupa javnu optužbu putem svojih zamjenika i zamjenica, koji pokreću kazneni postupak te zastupaju optužbu pred sudom.

Raspitajte se tko je konkretno zamjenik/ca državnog odvjetnika u vašem slučaju te o državno-odvjetničkom broju spisa pod kojim se vaš

predmet vodi. Nemojte imati nikakve zadržke oko toga da obavijestite državnog odvjetnika o svim važnim okolnostima svog slučaja, osobito onima koje su se dogodile nakon nasilja, a mogu biti važne, kao: je li nasilnik ponovno bio nasilan, da li vam prijeti, o promjeni vaše adrese, o svjedocima nasilja, o ispravama koje postoje (liječnička dokumentacija npr.) te drugim značajnim činjenicama.

● Tko je branitelj optuženika?

Odvjetnik ili odvjetnica pred sudom zastupa osobu koja je počinila nasilje. Točno je da neki od njih aktivnije, kreativnije i žestiče nastupaju u obrani svojih klijenata, ali morate imati na umu da je to dio odvjetničkog posla. Nemojte zbog toga biti uznemireni. Sud je nadležan za vođenje računa i kontrolu zakonitosti i etičnosti postupanja svakog sudionika u postupku, pa tako i branitelja optuženika. Bilo bi dobro izbjeći bilo kakvu raspravu s braniteljem i optuživanje na sudskom hodniku ili u sudnici. Ukoliko se slučajno dogodi da vas branitelj uznemirava, nagovara na promjenu sadržaja iskaza ili odustajanje od kaznenog progona (ako se postupak vodi povodom vašeg prijedloga za progon) te korištenja tzv. "blagodati nesvjedočenja" ili nešto treće, odmah to prijavite državnom odvjetništvu ili sudu.

Dok čekate na raspravu, pazite što govorite u predvorju ili hodniku suda. U protivnom moglo bi se dogoditi da kažete nešto što može biti zloupotrijebljeno u sudnici.



● Susret s okrivljenikom u sudnici ... kako postupiti?

Često se događa da žrtva nakon proživljenog nasilja po prvi put počinitelja susreće u sudnici, osobito ukoliko je okrivljenik bio zadržan ili je protiv njega određen pritvor.

Znamo koliko to može biti neugodna i uznemirujuća situacija.

Morate znati da počinitelj/ica, kao okrivljenik/ica, ima pravo cijelo vrijeme pratiti tijek glavne rasprave, pa tako i slušati vaše izlaganje, ima vam pravo postavljati pitanja te davati primjedbe na sadržaj vašeg iskaza.

Za vas je već i samo prisustvo okrivljenika u sudnici vrlo uznemirujuće. Dok traje vaše svjedočenje gledajte sutkinju ili suca u lice, nastojte se sabrati te iznositi jasno činjenice i tijekom svega što se dogodilo. Trudite se potisnuti strah, jer je sasvim sigurno da će vas sudac zaštititi ukoliko vas okrivljenik na bilo koji način nastoji uznemiriti, ako vam prijeti, prijeteći gestikulira, smije se ili čini nešto neugodno.

Na sudu ćete biti pozvani da svoj iskaz date svojim riječima odnosno da pričate o događaju u prvom licu. Nakon toga vam ima pravo postavljati pitanja sudac/tkinja, potom državni odvjetnik, vaš odvjetnik kao punomoćnik, pa branitelj okrivljenika i na kraju sâm okrivljenik. Ukoliko određeno pitanje niste razumjeli, zamolite da vam se ono pojasni ili ponovi.

Nakon saslušanja, sud će načiniti zapisnik točno prema riječima vašeg iskaza, onako kako ste govorili. Ukoliko vidite da se u sadržaj zapisnika unosi nešto što je netočno, slobodno prekinite tijekom diktiranja i tražite točno unošenje svojih riječi. Na kraju ćete biti pozvani na potpisivanje zapisnika o svom iskazu.

● Svjedoci

Svjedoci su građani/ke koji imaju saznanja o slučaju, dakle o predmetu koji se vodi. To mogu biti susjedi, slučajni očevici ili netko treći. Ukoliko želite predložiti saslušanje određenih svjedoka, dobro je to učiniti odmah prilikom prijave nasilja. Za sud pripremite podatke o njihovim točnim adresama.

Za vrijeme trajanja postupka nije uputno razgovarati sa svjedocima čije je saslušanje predloženo, barem ne o onom što bi trebali pred sudom reći. Smijete zamoliti svjedoke da pred sudom govore istinu i da kažu sve što im je o slučaju poznato.

● Pripreme za sud

Prije ispitivanja na sudu potrebno vam je izvjesno vrijeme za pripremu. Morali biste biti u stanju rekonstruirati sve što se dogodilo i što ste proživjeli. Pri tome vam bitno mogu pomoći zabilješke koje ste vodili o nasilju koje se dogodilo, ali i „*povijesti ranijeg nasilja*“, ukoliko ga je bilo - zabilješke o datumima, načinu na koji je nasilje počinjeno, osobama koje su nasilju na neki način svjedočile, podaci o liječnicima i liječničkoj dokumentaciji... Nastojte zapisati sve čega se sjetite, nemojte se bojati.

Mislite i na to kako ćete na sudu izgledati i što biste mogli odjenuti. Neka to bude nešto ugodno, nešto u čemu se dobro osjećate, jer biste na sudu mogli duže čekati. Ako smatrate da ćete se lagodnije osjećati u pratnji neke osobe od povjerenja, zamolite je da vas otprati i pričekava do završetka saslušanja na sudu. Uvijek je dobro imati uz sebe osobu

koja nas podržava i koja će nam pomoći da prebrodimo teške trenutke. Svjedočenje na sudu o nasilju koje je pretrpljeno svakako nije ugodno iskustvo ni za koga.

Odlazak na sud nije jednostavan, osobito kad ste žrtva nasilja, ali pokušajte se ohrabriti. Na sudu ćete moći ispričati što vam se dogodilo, a vaše je pravo to izreći - sud i postoji da bi štitio prava građana.

Ako vam je prije suda i saslušanja potrebno dodatno savjetovanje, ne oklijevajte obratiti se svom odvjetniku. Nazovite neko od savjetovačišta ili udruga koje pružaju besplatnu pravnu pomoć žrtvama obiteljskog nasilja ako nemate odvjetnika.

● Što u slučaju obiteljskog nasilja moraju učiniti zdravstvene i druge službe?

Medicinska i psihološka pomoć žrtvama obiteljskog nasilja nije predmet posebne zakonske regulative. Međutim, prije nekoliko godina Vlada Republike Hrvatske je donijela Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji⁵, kojim su utvrđene i obveze zdravstvenih djelatnika.

U Protokolu, koji je sastavni dio Vodiča, jasno je navedeno koje obveze imaju zdravstveni djelatnici u slučaju saznanja o počinjenom nasilju u obitelji. Oni su dužni nasilje prijaviti policiji; utvrditi uzroke i način nastanka ozljeda te obaviti cjeloviti pregled; razgovarati sa žrtvom te je savjetovati o svim mogućim oblicima pomoći odnosno uputiti je na daljnju zdravstvenu obradu; u slučaju tjelesne ozljede nanesene od

⁵ Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji nalazi se kao prilog na kraju ovog Vodiča.

člana obitelji ispuniti odgovarajuću prijavu ozljede/bolesti te ovu prijavu unijeti u liječnički karton i druge službene evidencije; na traženje državnog odvjetnika ili policije dostaviti svu liječničku dokumentaciju.

Posebno je važno znati kako, prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, postoji izričita obveza, dakle dužnost zdravstvenih djelatnika, djelatnika socijalne skrbi, psihologa, socijalnih radnika, socijalnih pedagoga i djelatnika odgojno-obrazovne ustanove da prijave počinjeno obiteljsko nasilje za koje su doznali u obavljanju svoje službe policiji i nadležnom državnom odvjetništvu. Navedeni krug osoba, ne samo da je dužan prijaviti nasilje, nego ukoliko ne postupe u skladu sa svojom obvezom i sami čine prekršaj za koji se može izreći sudska kazna.

Propisana je i kaznena odgovornost za zdravstvene djelatnike (dok-tore medicine, doktore stomatologije, primalje i druge zdravstvene djelatnike), psihologe, djelatnike odgojno-obrazovnih ustanova, javne bilježnike i djelatnike socijalne skrbi ako ne prijave počinjeno teže kazneno djelo za koje su saznali obavljaajući svoju dužnost, ukoliko se radi o kaznenom djelu počinjenom prema djetetu ili maloljetnoj osobi. Radi se o relativno novijoj kazneno-pravnoj dopuni kojom se štite interesi djeteta i maloljetnika, a važniji su od interesa čuvanja tajne.







III.

Obiteljsko pravo i odnosi

Što su obiteljsko pravo i obiteljski odnosi

- Koje odnose uređuje obiteljsko pravo? Obiteljski zakon?

Obiteljsko pravo je dio pravnog sustava, a čini ga skup pravnih propisa kojima se uređuju odnosi među članovima obitelji. Predmet je obiteljskog prava pravno uređenje društvenih odnosa posebne vrste, tj. onih koji su po svojoj naravi intimni i obiteljski.

Od pravnih izvora obiteljskog prava najvažniji je Obiteljski zakon. Njime se uređuju pitanja braka, osobnih prava i dužnosti bračnih drugova,

poništenja i razvoda braka, odnosa roditelja i djece, prava i dužnosti u odnosima roditelja i djece, pitanje roditeljske skrbi, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje (djecu, roditelja, bračnog i izvanbračnog druga), imovinski odnosi bračnih i izvanbračnih drugova te postupci pred sudom u vezi s navedenom problematikom.

Za potrebe našeg Vodiča upoznajemo vas s postupkom razvoda braka, odluka suda vezanih uz roditeljsku skrb te uzdržavanja djece bračnog ili izvanbračnog druga. Naime, iskustvo nas je poučilo kako žrtve nasilja najčešće trebaju pomoć pri rješavanju tih problema.



Razvod braka

- Što je postupak za razvod braka, o čemu sud odlučuje?

Postupak za razvod braka je parnični postupak u kojem sud razvodi brak između bračnih drugova. Za razvod braka je nadležan općinski sud u mjestu u kojem tuženik ima prebivalište ili u kojem su bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

U postupku razvoda braka sud odlučuje o tome hoće li se brak razvesti, a samo ponekad i o uzdržavanju bračnog druga (u slučaju kad bračni drugovi nemaju zajedničku maloljetnu ili posvojenu djecu).

Kada bračni drugovi imaju zajedničku maloljetnu djecu, u postupku razvoda braka sud odlučuje o sljedećim pitanjima:

- o razvodu braka,
- o tome s kojim će od roditelja dijete živjeti nakon razvoda braka⁶,
- o načinu odvijanja susreta i druženja roditelja s djecom nakon razvoda braka,
- o uzdržavanju malodobne djece nakon razvoda braka,
- o troškovima postupka.

O svim navedenim pitanjima - RAZVOD - DJECA - KONTAKTI - UZDRŽAVANJE – odluku mora donijeti sud i postupak nije moguće okončati dok sud pravomoćno ne odluči o svim ovim pitanjima.

Ukoliko se postavi zahtjev, u postupku razvoda braka eventualno se može odlučivati i o uzdržavanju jednog od bračnih drugova.

● Kako pokrenuti postupak za razvod braka?

Postupak za razvod braka može se pokrenuti na dva načina:

1. Ukoliko su bračni drugovi suglasni o svim pitanjima o kojima se u postupku odlučuje, postupak se pokreće njihovim **zahtjevom za sporazumnim razvodom braka**.
2. Ukoliko među bračnim drugovima nema suglasnosti o nekom od

⁶ Često se pogrešno koriste termini „skrbništvo nad djecom“, „povjeravanje djece na odgoj i čuvanje“, „davanje djece na skrb“. Ispravna je zakonska terminologija „donošenje odluke o tome s kojim roditeljem će djeca živjeti“, budući da roditeljska skrb ostaje zajednička i sporazumna između oba roditelja, bez obzira žive li oni zajedno ili ne (čl. 99 Obiteljskog zakona).

pitanja ili o svim pitanjima o kojima sud odlučuje ili su među bračnim drugovima odnosi tako loši da među njima nema nikakve komunikacije (uz često prisutno nasilje), jedini je način pokretanja postupka **podnošenje tužbe za razvod braka**.

● Kada će sud razvesti brak?

Sud će razvesti brak, dakle udovoljiti zahtjevu iz sporazumnog zahtjeva ili tužbe za razvod, ako:

- utvrdi da su bračni odnosi teško i trajno poremećeni,
- ako je od prestanka bračne zajednice protekla godina dana,
- ako oba bračna druga sporazumno zahtijevaju razvod braka.

Važno je znati kako nije potrebno da se ispune svi navedeni uvjeti zajedno i odjednom (tzv. kumulativno), već je dovoljno da se ispuni jedan od njih. Zbog toga zakonodavac između njih stavlja veznik „ili“, a ne „i“.

● Kako sud utvrđuje jesu li bračni odnosi teško i trajno poremećeni i da li je bračna zajednica prestala?

Kad oba bračna druga sporazumno zahtijevaju razvod braka, situacija je jasna. Bit će dovoljno da u sporazumnom zahtjevu za razvod braka, a potom i prilikom saslušanja na sudu dogovorno potvrde kako su njihovi odnosi teško i trajno poremećeni, pa se žele razvesti. Ovakvom zahtjevu sud udovoljava bez ikakvih daljnjih pitanja.

U situaciji kad sporazuma nema, ako ste vi tužiteljica, sudu morate dokazati kako su bračni odnosi teško i trajno poremećeni. To već čini-

te samom tužbom u kojoj, u tzv. „historijatu tužbe“ ukratko opisujete razloge zbog kojih smatrate da su odnosi nepopravljivo narušeni. Kad se radi o obiteljskom nasilju, savjetujemo vam da to odmah navedete u tužbi - opišite o kakvom se nasilnom događaju (ili događajima) radilo, koliko dugo traje nasilje, jesu li se vodili ili se vode neki kazneni/prekršajni postupci protiv tuženika. Upoznajte sud s posljedicama nasilja u odnosu na vas, ali i u odnosu na maloljetnu djecu.

U slučajevima nasilja vrlo često dolazi i do prestanka obiteljske zajednice, pa je dobro to navesti u tužbi uz točno određivanje trenutka prestanka obiteljske zajednice.

Vrlo je važno shvatiti da se razvod u Republici Hrvatskoj ne temelji na „konceptu krivnje“. U postupku razvoda ne utvrđuje se ničija krivnja, već se zapravo raspravlja o odnosima bračnih drugova koji su doveli do poremećaja funkcioniranja bračne zajednice.

Jednako je važno znati kako uskrata suglasnosti tuženog bračnog druga u postupku razvoda nije odlučna, jer time tuženi bračni drug nikako ne može onemogućiti razvod. U takvim slučajevima dužnost je tužiteljice/telja u postupku argumentirano i jasno iznijeti sve činjenice koje upućuju na težak i trajan poremećaj bračnih odnosa. Sud će ih sigurno prihvatiti. Naime, potpuno je nelogično i životno nevjerojatno da bi jedan bračni drug ustrajao na razvodu braka u situaciji kad su bračni odnosi dobri. Takvo stajalište zauzima i sud. Moguće je, doduše, da se postupak za neko vrijeme oduži, ali konačno uskrata suglasnosti neće biti odlučujuća. Ako svoje tvrdnje o poremećenim odnosima možete dokumentirati odlukama prekršajnih i kaznenih sudova, liječničkom dokumentacijom, zapisnicima o intervencijama policije i slično, tim bolje.

- „Da li termin ‘prestanak bračne zajednice’ znači da ja s djecom moram odseliti, iako nemam kamo ... živimo u zajedničkoj kući, ali bez bilo kakve komunikacije ili odnosa ...“.

Pod pojmom „prestanak bračne zajednice“ ne podrazumijeva se nužno stanovanje na različitim adresama. Bračna zajednica podrazumijeva međusobne tople i srdačne obiteljske odnose, zajednički život u punom smislu te riječi - dijeljenje troškova, zajednička skrb o djeci, održavanje intimnih odnosa, zajednički godišnji odmori, uzajamna podrška i dobra komunikacija, zajednički obroci i druženja. Ukoliko svega toga nema, ne može se govoriti o „bračnoj zajednici“, iako možda još uvijek živite na istoj adresi zbog lošeg socijalnog statusa i/ili neriješenih imovinskih odnosa.

Na sudu je, naravno, daleko lakše dokazati prestanak bračne zajednice i vrijeme njezinog prestanka ukoliko živite odvojeno. Međutim, ukoliko tomu nije tako, nemojte brinuti. U tužbi ćete, kao i prilikom saslušanja na sudu, detaljno opisati loše bračne odnose i tako dokazati činjenicu stvarnog prestanka bračne zajednice. Dakle, činjenica što živite „pod istim krovom“ ne znači automatski da bračna zajednica još traje.

- Kako teče postupak za razvod braka?

Postupak ćemo vam opisati u pet temeljnih koraka.

1. Prvo ročište - sud

Nakon što ste podnijeli tužbu ili sporazumni zahtjev za razvod braka, sud će zakazati prvo ročište. Na prvom ročištu neće se raspravljati o vašim

odnosima niti ćete vi biti saslušani. Vaš će partner/ica kao tuženik/ica biti pozvan da odgovori na tužbu, pa ćete tako doznati kakvo je njegovo/njeno stajalište o vašem tužbenom zahtjevu (ukoliko to već ne znate). Doznat ćete je li suglasan ili se protivi razvodu braka, prihvaća li vaš prijedlog vezan uz djecu - uzdržavanje te susrete i druženja s djetetom.

U ovoj se fazi postupak pred sudom do daljnjega „zaustavlja“. Sud mora na prvom ročištu odlučiti koji će centar za socijalnu skrb provesti postupak posredovanja. O izboru centra za socijalnu skrb sud prvenstveno odlučuje na temelju vašeg sporazuma, a ako sporazuma nema, sud će sam odučiti koji će to centar za socijalnu skrb biti. Sud uglavnom odabire centar u mjestu (općini) u kojem ste s partnerom/icom imali posljednje zajedničko prebivalište ili onaj gdje trenutno živite s djetetom.

Nakon toga, sud će vam naložiti da u roku od 15 dana od dana održavanja prvog ročišta pred određenim centrom za socijalnu skrb pokrenete postupak posredovanja. Sud će također svoju odluku dostaviti odabranom posredovatelju.

Po okončanju prvog ročišta, zatražite kopiju raspravnog zapisnika.

2. Postupak posredovanja - centar za socijalnu skrb

Postupak posredovanja pokrenite prema nalogu suda u roku 15 dana od dana održavanja prvog brakorazvodnog ročišta, pisanim podneskom koji ćete uputiti centru za socijalnu skrb.

Postupak posredovanja provodi se uvijek i obvezno u slučajevima kada se razvod braka pokreće tužbom (bez obzira imaju li bračni drugovi malodobnu djecu ili nemaju), te kada imaju maloljetnu zajedničku ili posvojevu djecu (bez obzira da li se razvode sporazumno ili na temelju tužbe).

Dakle, jedini slučaj kada bračni drugovi ne moraju prolaziti postupak posredovanja je ako se razvode sporazumno, a nemaju zajedničku malodobnu djecu.

Prema mišljenju autorice, nije opravdano ni jasno zašto Obiteljski zakon inzistira na postupku posredovanja među bračnim drugovima i u slučaju kad nemaju zajedničku malodobnu djecu, ali je postupak pokrenut tužbom. Naime, nejasno je koju bi ulogu trebalo imati tijelo socijalne skrbi i zašto se upliće u živote dvoje odraslih i zrelih ljudi od kojih se jedna osoba odlučila razvesti, a druga to ne želi? Smatramo da bi o njihovim odnosima odnosno osnovanosti tužbenog zahtjeva trebao raspravljati isključivo sud, budući da nema malodobne djece o kojoj bi u postupku trebalo donositi odluku. U svakom slučaju, bez obzira na dvojbe, Obiteljski zakon je tako propisao, pa se ova odredba o posredovanju mora poštivati.

Cilj je postupka posredovanja sljedeći - pokušati utvrditi uzroke koji su doveli do poremećenosti odnosa te nastojati da se ti uzroci otklone i bračni drugovi pomire. Na svrhu ovog postupka osobito ukazuje raniji zakonski termin koji je glasio „mirenje bračnih drugova“.

Rok za dovršetak ovog postupka je tri mjeseca od dana primitka odluke suda o posredovanju.

Postupak posredovanja teče na sljedeći način: vas i vašeg partnera/ricu pozvat će djelatnici centra (u centrima postoje timovi za brak i obitelj), ispitat će vas o vašim odnosima, tražiti da opišete u čemu su poremećeni. Uputite djelatnike centra u svoje obiteljske odnose i odnose s partnerom/ricom, osobito ih upoznajte s činjenicom da ste bili žrtva obiteljskog nasilja te im to i dokumentirajte ukoliko imate bilo ka-



kvu dokumentaciju. U svakom slučaju, bez obzira na to što će reći vaš partner/rica, ukoliko pred posredovateljem ostanete odlučni u tome da se želite razvesti, posredovanje će biti proglašeno neuspjelim te ćete moći nesmetano nastaviti brakorazvodni postupak.

Potpuno je isključeno da vas djelatnici centra vrijeđaju, prisiljavaju na nešto ili nagovaraju da ostanete u braku ukoliko to ne želite.

Prilikom posredovanja, centar za socijalnu skrb nastojat će vas voditi do sporazuma o djeci i njihovu uzdržavanju. Ako u tome ne uspiju, centri za socijalnu skrb ne mogu donositi nikakvu odluku. Odluku isključivo donosi sud.

Važno je znati da ni vas niti vašeg partnera/ricu u postupku posredovanja ne može zastupati odvjetnik.

3. Stručno mišljenje

Po završetku postupka centar za socijalnu skrb koji je provodio posredovanje uručit će vam „*Stručno mišljenje*“ u kojem će biti zapisano što je u postupku utvrđeno i da li je posredovanje uspjelo.

Stručno mišljenje trebate dostaviti brakorazvodnom sudu te zatražiti nastavak postupka i to najkasnije u roku godinu dana od kad je sud dostavio odluku o izboru posredovatelja odabranom centru za socijalnu skrb. U protivnom će se smatrati da je tužba odnosno sporazumni zahtjev, povučena. Važno je stoga paziti na rokove. Bitno je postupak posredovanja pred centrom za socijalnu skrb doista dovršiti u roku tri mjeseca. Ovaj rok se uglavnom poštuje, a tek ponekad se može dogoditi da postupak traje nešto duže.

Upamtite - morate točno znati pod kojim brojem se na sudu vodi vaš

brakorazvodni predmet, pa stoga sve podneske sudu, pa tako i ovo stručno mišljenje, dostavljajte pozivajući se na broj spisa pod kojim se vaš predmet vodi.

4. Nastavak brakorazvodnog postupka - sud

Nakon što sud primi stručno mišljenje i vaš prijedlog za nastavak postupka, zakazat će novu raspravu. Vas se poziva kao tužiteljicu, a supruga kao tuženika ili obrnuto. Ujedno, na raspravu se poziva i centar za socijalnu skrb koji u brakorazvodnom postupku treba dati sudu svoj prijedlog i mišljenje o roditeljskoj skrbi. Dakle, centar za socijalnu skrb treba predložiti sudu, s kojim od roditelja bi trebala živjeti zajednička malodobna djeca i o načinu na koji bi se trebali odvijati susreti i druženja djeteta s drugim roditeljem.

Svoj prijedlog i mišljenje centar za socijalnu skrb radi na temelju psihosocijalne obrade predmeta i analize prilika. Znači, možete očekivati da ćete nakon provedenog postupka posredovanja opet biti pozvani u centar za socijalnu skrb, sada više ne u svrhu „pokušaja spašavanja braka“, kao u postupku posredovanja, već radi ispitivanja svih okolnosti važnih za donošenje odluke o zajedničkom djetetu/djeci, dakle odluke o budućoj roditeljskoj skrbi.

U ovom postupku, koji se ponekad zove „*psihosocijalna obrada predmeta*“, vi i vaš suprug/a bit ćete ispitani o socijalnim, stambenim i ekonomskim prilikama, zaposlenju, o tome gdje i s kim živite, o kvaliteti roditeljske skrbi za dijete/djecu, o tome tko je od vas i u kojoj mjeri do sada skrbio o djetetu i njegovim potrebama te o svim drugim činjenicama koje su važne za donošenje odluke. U okviru ove obrade redovito se obavlja i psihološko testiranje stranaka.

Pravo je djeteta da se u ovom postupku na primjeren način pribavi njegovo/njezino/njihovo mišljenje, kako bi se i ono uzelo u obzir, ukoliko nije stručno ocijenjeno da bi konačno postupanje bilo suprotno dobrobiti djeteta. Redovito se djecu o tome ne saslušava pred sudom, nego pred psihologom/injom u centru za socijalnu skrb. Razgovor se vodi nježno i obazrivo, sukladno djetetovoj dobi, zrelosti, razvojnem stupnju i konkretnim prilikama. Obiteljski zakon nije odredio točnu dobnu granicu od koje se djeca „ispituju i obrađuju“, ali se redovito radi o starijoj i zrelijoj djeci.

Na temelju cjelokupne „obrade“, centar za socijalnu skrb izrađuje svoj prijedlog i mišljenje koje dostavlja sudu. Bez stručnog mišljenja posredovatelja nije moguće okončati brakorazvodni postupak.

Sud u postupku također obavezno treba saslušati stranke i pregledati sve isprave što su ih stranke eventualno predale sudu (liječničku dokumentaciju, prekršajne i kaznene presude o počinjenom nasilju, zapisnike o policijskim intervencijama i slično). Potrebno je stoga osobno ili putem svog odvjetnika predati sudu sve isprave kojima dokazujete činjenicu da ste bili žrtva obiteljskog nasilja. Sudovi doista ne gledaju blagonaklono na zlostavljanje u obitelji, osobito prilikom donošenja odluka o tome s kojim od roditelja će živjeti zajednička djeca i donošenja odluka o tome na koji će se način odvijati susreti i druženja djeteta s roditeljem s kojim ne živi. Naime, djeca su vrlo često žrtve nasilja, bilo direktne bilo na način da mu svjedoče. Okolnost da je dijete bilo žrtva obiteljskog nasilja u postupku treba uvijek iznijeti, te ovisno o konkretnom slučaju, tražiti donošenje odluka kojima će se dijete maksimalno zaštititi.

Svjedoke se u postupku razvoda braka pred sudom rijetko, bolje reći gotovo nikada, ne ispituje.



Teško je reći, koliko brakorazvodni postupak može trajati nakon okončanja postupka posredovanja. Ukoliko obje strane (vi kao tužiteljica/telj i vaš partner/rica kao tuženik/nica) pristupe raspravi, ukoliko centar za socijalnu skrb izradi i preda svoj prijedlog i mišljenje o djeci, nema nikakvog razloga da se rasprava ne okonča već na prvom ročištu iza dovršenog postupka posredovanja. Hoće li doista biti tako, zavisi od toga da li se tuženik odazvao na sud, da li je centar ispunio svoju obvezu izrade prijedloga i mišljenja vezan uz djecu, ima li s bilo koje strane u postupku kakvih daljnjih dokaznih prijedloga ili pak sud smatra potrebnim provjeriti i utvrditi još neke činjenice.

Postupak se može otegnuti, primjerice, zbog toga što je centar predložio da djeca ostanu živjeti s vama, a vaš suprug/a nije zadovoljan prijedlogom i mišljenjem centra (ili obrnuto – vi niste zadovoljni). U tom slučaju, on ima pravo predložiti provođenje *vještačenja na okolnost podobnosti za odgoj i skrb djece*. Vještačenja provode ovlaštene ustanove ili vještaci pojedinci. Morate znati da se imate pravo protiviti vještačenju, ali će konačnu odluku donijeti sud. Ukoliko sud odluči predmet uputiti na vještačenje, veoma je važno znati da se radi o vrlo visokim troškovima (od 6.000,00 do 20.000,00 kuna) koje treba platiti stranka koja predlaže izvođenje dokaza. Stranke su često u postupku sklone predložiti izvođenje ovog dokaza samo radi odugovlačenja okončanja razvoda. Stoga, ukoliko sud odluči provesti vještačenje unatoč vašem protivljenju, zatražite od suda da plaćanje odnosno predujmljivanje troškova vještačenja odmah naloži stranci koja vještačenje predlaže i to pod tzv. „prijetnjom gubitka prava na izvođenje dokaza“. Znači, ukoliko partner/rica vještačenje ne plati u roku, imate pravo tražiti nastavak i okončanje brakorazvodnog postupka, a on ovaj dokaz u postupku više neće imati pravo predlagati.

U postupku razvoda imate pravo angažirati odvjetnika/cu kao svog punomoćnika koji će vas na sudu zastupati, sastavljati vam podneske, predlagati izvođenje dokaza, reagirati na sve što eventualno ugrožava vaša prava i prava vaše djece te poduzimati sve druge radnje kako bi bila zaštićena vaša prava.

5. Presuda (prvostupanjski sud) i žalba (drugostupanjski sud)

Nakon dovršenja postupka radi razvoda braka sud donosi presudu u kojoj će odlučiti o razvodu braka, o tome s kojim roditeljem će živjeti zajednička djeca, o susretima i druženjima s drugim roditeljem, o visini uzdržavanja za djecu, o eventualno postavljenom zahtjevu za uzdržavanje bračnog druga te o troškovima postupka.

Presuda će se izraditi u pisanoj formi te će se dostaviti vama i vašem suprugu/zi, odnosno vašim odvjetnicima u postupku. Ukoliko imate odvjetnika, zatražite da vas odmah informira o primitku presude odnosno o odlukama koje je sud donio.

Ovakva presuda nije pravomoćna, što znači da svaka od stranaka ima pravo žalbe na presudu u roku od 15 dana od njezina primitka. Žalba protiv presude podnosi se pisanim putem u tri primjerka i predaje općinskom sudu koji je donio prvostupanjsku presudu, a općinski sud koji je vodio brakorazvodni postupak dužan je ovu žalbu sa spisom dostaviti županijskom sudu koji će odlučivati o žalbi.

Protiv brakorazvodne presude možete se žaliti u cijelosti odnosno protiv pojedinih odluka iz presude (primjerice, odluke o uzdržavanju ili susretima i druženju). Ako vam presuda u nekom dijelu nije jasna, savjetujte se sa svojim odvjetnikom i zatim odlučite hoćete li se žaliti.

Naravno, moguće je (i idealno) da presudom budu zadovoljne obje

strane, pa ni vi niti vaš (uskoro bivši) partner/rica nećete ulagati žalbu. Presuda u tom slučaju postaje pravomoćna istekom roka za žalbu. Potvrdu da je presuda pravomoćna dobit ćete po isteku roka za žalbu u parničnoj kancelariji suda - vi ili vaš odvjetnik zatražit ćete tzv. klauzulu pravomoćnosti, što znači da će vam sud na presudi zasebnim pečatom upisati pravomoćnost i datum kad je presuda postala pravomoćna.

O žalbi protiv presude o razvodu braka odlučuju županijski sudovi. Na području Grada Zagreba za postupak razvodu braka nadležan je Općinski građanski sud u Zagrebu, a o žalbama protiv presuda ovog suda odlučuje Županijski sud u Zagrebu.

● Koji su dokumenti potrebni za razvod braka?

Uz sporazumni zahtjev za razvod braka odnosno tužbu, sudu trebate predati izvornike sljedećih isprava: vjenčani list, rodne listove za vašu zajedničku malodobnu djecu i dokaz o plaćenju sudskoj pristojbi (plaća se općom uplatnicom na račun državnog proračuna i sada iznosi 200,00 kuna). Ukoliko ste socijalno ugroženi, pa ovaj iznos ne možete platiti, u tužbi zatražite da vas sud oslobodi plaćanja sudskih pristojbi uz obrazloženje da nemate imovine niti prihoda.

Sud ponekad traži da stranke prilože uvjerenje o prebivalištu, ali predajte ga samo ukoliko se to od vas zahtijeva.

● Kako i gdje predati tužbu za razvod braka?

Tužbu za razvod braka s potrebnim dokumentima predajete sudu osobno u prijemnoj pisarnici suda ili šaljete preporučeno poštom. Sva-

kako zadržite jedan primjerak tužbe za sebe, a idućih dana provjerite u parničnoj kancelariji pod kojim brojem je vaš predmet zaprimljen i tko je sudac u vašem predmetu. Sva buduća pismena komunikacija sa sudom (predavanje podnesaka, očitovanja, obavijesti), uvijek se mora odvijati pozivom na broj predmeta pod kojim se vaš slučaj vodi.

● “Moj suprug ima više novaca od mene, ima vlastitu kuću ... ja sam podstanar, da li ću ‘na sudu izgubiti djecu’?”

Kao što smo vas prethodno upoznali u dijelu Vodiča koji se tiče postupka razvoda braka, brakorazvodni sud obavezno mora donijeti odluku o tome s kojim od roditelja će dijete živjeti nakon razvoda. Odluku sud donosi na temelju prijedloga i mišljenja centra za socijalnu skrb te njihove „psihosocijalne obrade“ predmeta odnosno eventualnog vještačenja. Za odluku nije presudno koji je od roditelja boljeg imovnog stanja (još uvijek su u Hrvatskoj to većinom muškarci). Naravno, imovinsko stanje, stambene prilike i socijalni uvjeti jesu važni i uzima ih se u obzir, ali nisu odlučno i jedino mjerilo. Daleko je važnije ocijeniti kompetentnost pojedinog roditelja u obavljanju stvarne roditeljske skrbi, pa se u tom smislu ocjenjuje i propituje svojevrsna „*povijest skrbi o djetetu*“, dakle tko je od roditelja do postupka razvoda vodio više računa o svim djetetovim potrebama, koji je roditelj više vremena i pažnje posvećivao djetetu i njegovim potrebama, koji se i do razvoda pokazao kao kompetentniji i posvećeniji roditelj. Kada se radi o obiteljskom nasilju, osobito je važno u postupku razvoda o tome otvoreno progovoriti, ukazati na činjenicu da je drugi roditelj bio nasilan, bilo direktno prema djetetu, bilo indirektno zlostavljanjem drugog roditelja u prisutnosti djeteta. Na ove činjenice sud nikako ne gleda blagonaklono, pa je nasi-

lje u obitelji svakako okolnost koja odlučno utječe na donošenje odluke na štetu nasilnog roditelja.

- „Moj suprug na sudu pristaje da dijete formalno živi kod mene, ali traži da se susreti i druženja odvijaju tako da pola vremena živi s njim, a pola sa mnom ...“.

Praksa sudova pokazuje kako ne udovoljavaju ovakvim zahtjevima budući da iskustvo i preporuke stručnjaka govore da to nije dobro za dijete. Prema prevladavajućoj praksi u Republici Hrvatskoj susreti i druženja roditelja s djetetom s kojim ne živi, određuju se tjedno (jednom ili dva puta tjedno po nekoliko sati), vikendom (svaki drugi vikend), svaki drugi vjerski i državni blagdan te određeno vrijeme tijekom praznika. Međutim, konkretni slučajevi se razlikuju, pa i odluke mogu biti različite. Odluka ovisi o nizu okolnosti: dobi/starosti djeteta, stečenim navikama, o tome da li se dijete do sada odvajalo od roditelja s kojim živi, o zdravstvenom stanju, o tome je li dijete bilo žrtva ili je svjedočilo nasilju, o ponašanju roditelja na susretima i druženjima, o djetetovom emotivnom i psihičkom stanju. O svemu se pribavlja mišljenje centra za socijalnu skrb, osobito psihologa centra, a ukoliko se provodi vještačenje u postupku, o tome će i vještak izreći svoje mišljenje i dati preporuku.





Ostali postupci vezani uz roditeljsku skrb

● Što je roditeljska skrb?

Roditeljska skrb predstavlja pravo, dužnosti i obveze roditelja da skrbe o svojoj djeci u njihovom najboljem interesu. U sebi sadrži pravo, dužnost i obveze roditelja da brinu o djetetovoj njezi, odgoju, pravilnom razvoju, zdravstvenim potrebama, školovanju te poduzimanju svih postupaka nužnih za razvoj djeteta do punih potencijala.

Prema Obiteljskom zakonu propisana je tzv. zajednička, ravnopravna i sporazumna roditeljska skrb, bez obzira na to žive li roditelji zajedno ili

odvojeno. To znači da se u postupku razvoda ne odlučuje o cjelokupnoj roditeljskoj skrbi, nego samo o jednom njezinom segmentu, dakle o tome s kojim roditeljem će dijete živjeti. Ljudi često potpuno pogrešno smatraju da se u brakorazvodnom postupku odlučuje o skrbništvu nad djecom te da roditelj s kojim dijete neće živjeti gubi skrbnišтво.

Potpuno je druga stvar što nakon razvoda braka, nažalost i prečesto u praksi, roditelj kod kojeg dijete ne živi na neki način potpuno gubi interes za skrb o djetetu, pa se sve u biti svodi samo na plaćanje (ili još češće neplaćanje) uzdržavanja te na susrete i druženja s djecom koja su samo formalne naravi.

● „Mi nikada nismo bili vjenčani, živjeli smo u izvanbračnoj zajednici koja je prestala, želim da naše dijete živi sa mnom, što mi je za činiti?”

Ako roditelji djeteta ne žive u obiteljskoj zajednici, sud će u posebnom izvanparničnom postupku odlučiti s kojim roditeljem će dijete živjeti te o susretima i druženjima s drugim roditeljem.

Dakle, ovaj se postupak vodi u nekoliko slučajeva:

- ako su roditelji djeteta živjeli u izvanbračnoj zajednici
ili
- su roditelji djeteta u braku, ali je njihov zajednički život prestao, no nisu pokrenuli postupak radi razvoda braka
ili
- su pokrenuli postupak koji još nije okončan
ili

- nisu živjeli ni u izvanbračnoj zajednici, nego je dijete rođeno tijekom njihove intimne veze.

Savjetujemo vam, ukoliko se vaš slučaj uklapa u neku od navedenih kategorija, da u općinskom sudu za područje u kojem je prebivalište djeteta, pokrenete izvanparnični postupak podnošenjem prijedloga za donošenje odluke o tome s kojim roditeljem će živjeti dijete te o susretima s drugim roditeljem.

- „Bivši muž me stalno maltretira, kaže da ne skrbim dobro o djetetu koje živi sa mnom, ima stalne pritužbe na moje odgojne postupke ...“.

Budući da nakon razvoda braka roditeljska skrb ostaje zajednička, često se događa da bivši bračni drug ima primjedbe na postupanje drugog roditelja. U svakom slučaju, ukoliko se roditelji ne mogu sporazumjeti o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi ili o ostvarivanju djetetovih prava, sud će u izvanparničnom postupku donijeti odluku radi zaštite dobrobiti djeteta. U vezi s tim problemom možete sudu uputiti prijedlog te tražiti da o spornom pitanju donese zasebnu odluku

U ovakvim slučajevima jedan od roditelja se može potužiti na ponašanje drugog roditelja nadležnom centru za socijalnu skrb. Centar za socijalnu skrb može poduzeti niz mjera radi zaštite dobrobiti djeteta, o čemu će biti više govora u drugom dijelu Vodiča.



- „U postupku razvoda dijete je povjereno meni, ali on mi se stalno prijete da će mi ‘oduzeti dijete’, a sada je pokrenuo i sudski postupak ...“.

Obiteljski zakon predviđa mogućnost promjene odluke o tome s kojim roditeljem će dijete živjeti. Dakle, nakon razvoda braka i donošenja odluke o tome s kojim roditeljem će dijete živjeti, drugi roditelj ima uvijek pravo u tom dijelu tražiti da sud u posebnom izvanparničnom postupku promijeni tu svoju raniju odluku o djetetu.

Međutim, da bi predlagatelj u tome uspio, mora u postupku dokazati da su u međuvremenu, a nakon donošenja prvobitne odluke, nastupile tzv. „*bitno promijenjene okolnosti*“, koje utječu na dobrobit djeteta. Što to znači? To znači da u postupku mora dokazati podastiranjem novih činjenica ili opisom novih okolnosti kako bi, da su postojale u vrijeme donošenja prvobitne odluke, odluka o djetetu bila potpuno drugačija. U ovom postupku sud također traži mišljenje i prijedlog nadležnog centra za socijalnu skrb koji provodi već spominjanu „psihosocijalnu obradu“ predmeta, sličnu onoj u postupku razvoda braka.

Međutim, ne treba se bojati ovog postupka jer ga jedan roditelj često koristi kao svojevrsan „instrument“ zastrašivanja drugog roditelja zbog drugih neriješenih odnosa (partnerskih, emotivnih, podjele imovine, zbog toga što ne žele plaćati uzdržavanje i slično). Nemojte osjećati strah u vezi s ovim postupkom, ukoliko primjereno skrbite o djetetu i njegovim potrebama.

- „U postupku razvoda odlučeno je da dijete živi sa mnom i da se otac s njim normalno viđa. Međutim, on djetetu na kontaktima stalno govori protiv mene, ne vraća ga na vrijeme, uznemiruje ga i straši, ponekad mi treba par dana da dijete vratim u normalu ... da li mu mogu zabraniti susrete, što da radim?“

Ovakve situacije su vrlo česte, osobito kada je u pitanju obiteljsko nasilje. U postupku razvoda braka i u drugom postupku u kojem se odlučuje o skrbi za dijete, sud mora obavezno odlučiti o susretima i druženjima djeteta s drugim roditeljem s kojim dijete neće živjeti stalno. Ova se odluka prvenstveno temelji na pravu djeteta, a njome osigurava održavanje i razvoj normalnih i toplih odnosa i s drugim roditeljem.

Kad govorimo o „normalnim i uobičajenim kontaktima“, u praksi se određuju susreti i druženja tjedno (jednom ili dva puta po nekoliko sati), vikendom (svaki drugi vikend), svaki drugi vjerski i državni blagdan te određeno vrijeme tijekom praznika. To je neka „uobičajena mjera“ koja, naravno, ovisi i o dotadašnjim navikama djeteta, o dobi, činjenici je li dijete svjedočilo nasilju ili ga samo trpjelo, o psihičkom i emotivnom stanju, o čemu se pribavlja mišljenje centra za socijalnu skrb, prvenstveno psihologa/inje centra.

Postoji niz situacija (kada je dijete malo ili se nije do tada odvajalo na duže vrijeme od majke, svjedočilo je nasilju, zbog nekog razloga odbija duže susrete), kad se na sudu donosi odluka o kraćim susretima (primjerice, bez ostajanja djeteta na spavanju kod drugog roditelja).

Međutim, unatoč svemu, često na susretima i druženjima dolazi do si-

tuacija koje dijete uznemiruju ili straše, pa dođe i do psihičkog, fizičkog ili nekog drugog oblika zlostavljanja djeteta. U takvim situacijama je moguće i potrebno od suda zatražiti, da se radi zaštite djetetove dobrobiti, susreti i druženja s roditeljem ograniče ili odvijaju pod nadzorom centra za socijalnu skrb ili osobe koju centar odredi (patronažer/ka). U krajnjim slučajevima sud čak može, ukoliko to zahtijeva djetetova dobrobit, roditelju koji ne živi s djetetom zabraniti neovlašteno približavanje i uznemiravanje djeteta.

Dakle, ovisno o okolnostima konkretnog slučaja, možete tražiti od suda da promijeni prvobitnu odluku o susretima i druženjima – odlukom ih sud može smanjiti, ograničiti nadzorom stručne osobe ili ih potpuno zabraniti. O tome kakav ćete postupak pokrenuti, razgovarajte s djelatnicima centra za socijalnu skrb, svojim odvjetnikom ili se obratite nekoj udruzi koja će vam rado pružiti besplatnu pravnu pomoć.

Svakako vam savjetujemo da o ponašanju bivšeg partnera/rice na susretima odmah obavijestite centar za socijalnu skrb, budući da centri imaju širok krug ovlasti i obveza u poduzimanju mjera radi zaštite prava djeteta (tzv. obiteljsko-pravne intervencije centra za socijalnu skrb), o čemu će još biti riječi.

● Da li njegova obitelj ima pravo vidati dijete?

Dijete imaju pravo vidati i točno određeni članovi obitelji roditelja s kojim dijete ne živi. Ovo pravo Obiteljski zakon priznaje djetetovoj baki i djedu, djetetovoj sestri i bratu odnosno polusestri i polubratu te bivšem izvanbračnom drugu roditelja s kojim dijete ne živi odnosno bivšoj maeči ili očuhu djeteta.

Ukoliko oko ovih pitanja između vas i vašeg bivšeg partnera/rice nema sporazuma, možete pred sudom pokrenuti poseban izvanparnični postupak i zatražiti da se donese odluka o susretima i druženjima djeteta s prethodno nabrojanim članovima.

Međutim, u svakom slučaju sud mora prvenstveno voditi računa o dobru djeteta. Stoga će se u ovim postupcima pažljivo ispitivati navike djeteta, okolnosti koje se odnose na dotadašnje odnose tih osoba s djetetom - ima li dijete uopće s njima uspostavljen ikakav emotivni odnos i neke druge okolnosti.

Važno je da vi sudu ukažete na sve činjenice koje bi u ovakvom slučaju bile od utjecaja, osobito na nasilje ukoliko je postojalo te bilo koju drugu okolnost koja bi mogla ugroziti dobrobit djeteta.

U odnosu na susrete i druženja djeteta s izvanbračnim drugom drugog roditelja odnosno djetetovom maćehom ili očuhom, Obiteljski zakon ne priznaje to pravo sadašnjem bračnom ili izvanbračnom partneru, već samo onima „bivšima“. Radit će se, primjerice, o slučaju kad je dijete ranije živjelo s njima, pa su stvoreni neki obiteljski odnosi s tom osobom. Međutim, ovaj slučaj je iznimno rijedak, pa nema razloga posebno ga obrazlagati.

U praksi ne treba očekivati da će susreti sa širim krugom srodnika biti određeni u nekom jako velikom opsegu, tim više što nezavisno od njih, postoje utvrđeni susreti s roditeljem s kojim dijete više ne živi. Ne može se ni tražiti niti očekivati odobravanje stvaranja situacije u kojoj će se dijete stalno morati „seliti“ s jednog mjesta na drugo, iz jedne sredine u drugu. Dijete to može dodatno bitno uznemiriti.

- „Povremeno moram otići na poslovni put dva-tri dana, to moj bivši suprug zna, pa me maltretira i prijeti da će me prijaviti centru za socijalnu skrb i policiji jer ‘napuštam’ dijete i ostavljam ga svojoj majci. Što da radim, moram raditi ... zarađivati za život?”

Prema zakonu oba roditelja ili roditelj koji skrbi o djetetu mogu čuvanje i odgoj djeteta privremeno povjeriti osobi koja ispunjava pretpostavke za skrbnika. To znači, ako morate povremeno otići na poslovni put, nemojte imati bilo kakvog straha ako dijete ostavljate na čuvanju svojoj majci. Jedino je važno da inače primjereno skrbite o djetetu i da će se za vrijeme vaše privremene odsutnosti vaša majka primjereno brinuti o djetetu. Vaš se postupak ni na koji način ne može ocijeniti kao napuštanje djeteta ili nebriga za dijete.





Uzdržavanje djeteta

● Pravo maloljetnog djeteta na uzdržavanje - što je to?

Roditelji su dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete. Dok roditelji žive u obiteljskoj zajednici pretpostavlja se da oni to i čine. Roditelj koji nije uzdržavao svoje dijete dok s njim ne živi u obiteljskoj zajednici, dužan je djetetu isplatiti naknadu za uskraćeno uzdržavanje i to unatrag od trenutka nastanka tog prava, do podnošenja tužbe za uzdržavanje, ali ne za razdoblje duže od pet godina. Naime, ima situacija da roditelji žive odvojeno i da roditelj s kojim dijete ne živi ništa ne plaća za uzdržavanje, a još nisu podnesene tužbe radi razvoda braka ili uzdržavanja. Pre-

ma prijašnjim propisima uzdržavanje za dijete se moglo tražiti samo od dana podnošenja tužbe. Međutim, sada je to moguće učiniti i prije formalnog podnošenja tužbe i to unatrag za vrijeme dok nije plaćano uzdržavanje, ali ne više od pet godina.

● Kako se može ostvariti uzdržavanje za malodobno dijete?

Kada jedan roditelj ne uzdržava svoje dijete, drugi roditelj ima pravo i obvezu tražiti da sud donese presudu kojom će naložiti roditelju da uzdržava maloljetno dijete. Ovaj se postupak pokreće tužbom radi uzdržavanja koja se podnosi općinskom sudu prema prebivalištu tuženika ili djeteta. Na ovu tužbu ne plaćaju se nikakve sudske pristojbe, a u tužbi treba predložiti visinu financijskog zahtjeva na ime uzdržavanja djeteta. U ovom postupku radi uzdržavanja, u formalnom smislu tužitelj je malodobno dijete koje vi zastupate kao zakonska zastupnica.

Važno je znati kako je u postupcima uzdržavanja za malodobno dijete suradnjom Ureda pravobranitelja za djecu i Hrvatske odvjetničke komore dogovoreno da se djeci u postupcima uzdržavanja osigurava besplatna pravna pomoć od strane Hrvatske odvjetničke komore. Stoga, ukoliko nemate svog odvjetnika ili ne uspijete osigurati odgovarajuću pravnu pomoć na drugi način, svakako vam savjetujemo da se obratite Hrvatskoj odvjetničkoj komori sa sjedištem u Zagrebu, Koturaška 53 i zatražite da vama odnosno vašem djetetu dodijeli besplatnog punomoćnika u postupku uzdržavanja djeteta koji će vam sastaviti tužbu i zastupati dijete u postupku.

● U kojem se postupku odlučuje o uzdržavanju malodobnog djeteta?

O visini uzdržavanja za malodobno dijete sud obvezno odlučuje u postupku razvoda braka. Međutim, ima situacija u kojima se ne vodi postupak razvoda braka, ali je moguće pokrenuti postupak radi uzdržavanja djeteta. To primjerice može biti slučaj kada su roditelji djeteta bivši izvanbračni drugovi ili su roditelji u braku, ali žive odvojeno i ne pokreću postupak razvoda braka. U svakom od ovih postupaka sud će odlučiti o visini uzdržavanja za dijete.

● Koliko se može tražiti za uzdržavanje djeteta, kako će se to plaćati?

Uzdržavanje za dijete se određuje u jednom novčanom iznosu koji je roditelj dužan plaćati mjesečno onom roditelju kod kojeg dijete živi. U presudama se ova obveza često definira sljedećim riječima: *obveznik uzdržavanja dužan je plaćati na ruke majke i zakonske zastupnice*. To nikako ne znači da obveznik uzdržavanja (primjerice, vaš bivši suprug) mora novac davati vama osobno. On to može činiti uplatom iznosa određenog za uzdržavanje na vaš račun. Bilo bi najbolje da sudu date broj svog tekućeg računa i da odmah na sudu zatražite da se uplata uzdržavanja obavlja na vaš tekući račun. Dobit ćete u tom slučaju željeni način plaćanja definiran u presudi. Tako možete izbjeći mnoge potencijalne neugodnosti i nejasnoće, osobito ukoliko ste bili žrtva obiteljskog nasilja.



● Kolike su visine alimentacija?

Visina uzdržavanja određuje se prvenstveno na temelju potreba djeteta, pri čemu se uzimaju u obzir dob i ukupne potrebe za uzdržavanje.

Potrebe djeteta za uzdržavanje mogu se utvrditi i u povećanom iznosu, ukoliko je to u skladu s većim mogućnostima roditelja (primjerice, ako roditelj ima iznimno dobre materijalne prilike) ili ako je to u skladu s povećanim potrebama djeteta (naprimjer ako je dijete bolesno, pa ima povećane materijalne potrebe zbog liječenja).

Vama je kao roditelju koji traži uzdržavanje djeteta/djece vrlo važno za sud pripremiti točne i jasne podatke o tome koliki su troškovi za dječju prehranu, obuču i odjeću, školski pribor i knjige, izvanškolske aktivnosti, osobnu njegu i higijenu, kulturne aktivnosti, liječenje i slično. Neke stvari možete na sudu dokumentirati računima, a neke (troškove hrane npr.) nećete moći, ali ćete o njima dati iskaz koji će sud ocijeniti sukladno općepoznatim činjenicama.

Dugo je postojala vrlo različita sudska praksa pri određivanju visine uzdržavanja, što je često izazivalo dvojbe i rasprave u javnosti. S ciljem ujednačavanja prakse, napokon je propisano da država jednom godišnje objavljuje podatke o minimalnim novčanim iznosima potrebnim za mjesečno uzdržavanje djeteta koje je dužan platiti roditelj koji s djetetom ne živi. Minimalni novčani iznosi određuju se na osnovi prosječnih isplaćenih neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama (javnim poduzećima ili sl.) RH za proteklu godinu.

Kako vas ne bismo previše zamarali pravnom terminologijom, navest ćemo koliki su trenutno ovi propisani minimalni mjesečni iznosi:

- **za dijete do 6 godina - 919,70 kuna**
- **za dijete od 7 do 12 godina - 1.082,00 kuna**
- **za dijete od 13 do 18 godina - 1.190,20 kuna.**

Pitajte svog odvjetnika ili neku udrugu koliki su ti iznosi u trenutku kad budete pokrenuli postupak, jer se oni moraju određivati jednom godišnje, najkasnije do 1. travnja tekuće godine.

Istovremeno, objavljeni su podaci o prosječnim potrebama djeteta s obzirom na troškove života, koji sada za dijete predškolskog uzrasta iznose 1.500,00 kuna, a za dijete školskog uzrasta 1.700,00 kuna mjesečno.

Navedene iznose shvatite kao okvirne. Raspitajte se o aktualnoj sudskoj praksi, a svoj zahtjev za uzdržavanje djeteta formirajte na temelju stvarnih dječjih potreba, mogućnosti drugog roditelja, njegovih imovinskih prilika (imovine, zarade, honorara, drugih prihoda), pa tek onda, nakon stručne konzultacije, postavite zahtjev za uzdržavanje koji će omogućiti vašoj djeci stvarno zadovoljenje njihovih potreba.

- „S izvanbračnim suprugom sam se sve dogovorila oko uzdržavanja, htjela bih izbjeći sudski postupak, kako da to riješimo?“

Ukoliko ste se dogovorili oko uzdržavanja djeteta, možete zajednički otići u nadležni centar za socijalnu skrb te u zapisnik izjaviti da ste postigli nagodbu oko uzdržavanja. Zatražite od centra da vašu nagodbu zapisnički konstatira te je na odgovarajući način ovjeri, priznajući

joj na taj način svojstvo ovršnosti. Ovakva nagodba o uzdržavanju pred centrom za socijalnu skrb ima snagu pravomoćne sudske odluke.

● „Parnica za razvod mi traje već godinu dana, a on ništa ne plaća za uzdržavanje, što da radim?“

Ukoliko drugi roditelj koji ne živi s djetetom ne pridonosi za djetetovo uzdržavanje za vrijeme postupka za razvod ili postupka radi uzdržavanja, imate pravo od suda tražiti donošenje tzv. privremene mjere radi uzdržavanja. Radi se o hitnom postupku i hitnoj odluci kojom će sud odlučiti o uzdržavanju djeteta odmah, a bit će na snazi sve dok se postupci ne okončaju. Cilj je odluke o privremenoj mjeri, osiguranje sredstava potrebnih za uzdržavanje djeteta tijekom trajanja postupaka do njihove pravomoćnosti.

● „Sud je presudom odlučio o uzdržavanju, međutim, on ništa ne plaća, što mi je činiti?“

Savjetujemo vam, da prije svega pokrenete postupak ovrhe radi naplate uzdržavanja. Cilj ovršnog postupka je prinudnim putem naplatiti potraživanje s naslova dugovanja u ime uzdržavanja te osigurati djetetu buduće uzdržavanje prinudnom naplatom. Najlakša je situacija kada drugi roditelj ima plaću ili mirovinu, pa ćete u ovršnom prijedlogu od suda zatražiti pljenidbu njegove plaće (odnosno mirovine) do naplate cjelokupnog dugovanja, a potom nakon namirenja duga i za ubuduće pljenidbom i prijenosom iznosa uzdržavanja svaki mjesec „*na plaći ili mirovini*“.

Puno je teža situacija kada je obveznik uzdržavanja formalno neza-

poslen i nema primanja (iako često znate da radi „na crno“) ili kada njegova imovina nije upisana na njegovo ime, pa vrlo često formalno izgleda kao da nema ništa. Naime, ovršnom sudu morate jasno predložiti i opisati imovinu na kojoj predlažete da se provede ovrha radi naplate uzdržavanja.

Neovisno od postupka ovrhe, neplaćanje uzdržavanja za malodobno dijete predstavlja kazneno djelo (Povreda dužnosti uzdržavanja, čl. 209 Kaznenog zakona), koje se progoni po službenoj dužnosti od strane državnog odvjetništva. Savjetujemo vam da protiv obveznika uzdržavanja podnesete kaznenu prijavu općinskom državnom odvjetništvu zbog ovog kaznenog djela. To možete učiniti neposredno i osobno u prostorijama državnog odvjetništva u radno vrijeme i to je za vas besplatno.

● „Sve je to u redu, ali od čega će dijete živjeti dok se svi ovi postupci ne okončaju, imam li pravo na neki vid uzdržavanja od države?“

Jasno je da za pokretanje, tijek i okončanje ovih postupaka treba izvjesno vrijeme. Također je činjenica da roditelji vrlo često krše svoju obvezu uzdržavanja prema djeci i ne postupaju ni po sudskim odlukama, niti prema svojim moralnim obvezama.

Stoga, kada ishodite pravomoćnu sudsku odluku o uzdržavanju ili privremenu mjeru radi uzdržavanja ili nagodbu o uzdržavanju sklopljenu pred centrom za socijalnu skrb, a obveznik uzdržavanja ne ispunjava svoju obvezu, zatražite od vašeg centra za socijalnu skrb da vam se osigura tzv. privremeno uzdržavanje za dijete.

Ovo pravo možete ostvariti ako obveznik uzdržavanja ne udovoljava svojoj obvezi duže od šest mjeseci neprekidno ili ako nije platio uzdržavanja za šest mjeseci s prekidima unutar razdoblja od sedam mjeseci.

Pravo na privremeno uzdržavanje priznaje se danom podnošenja zahtjeva (dakle, ne unatrag, prije podnesenog zahtjeva), a traje sve dok obveznik ne počne ponovno udovoljavati svojoj obvezi. Privremeno uzdržavanje moguće je dobivati najdulje tri godine.

Visina privremenog uzdržavanja određuje se u visini 50% od iznosa uzdržavanja određenog presudom, privremenom mjerom ili nagodbom.

● „Naše dijete je punoljetno i studira, što u tom slučaju, ima li pravo na uzdržavanje?“

Roditelji su dužni uzdržavati i punoljetno dijete koje se školuje u srednjoj školi ili je na studiju na kojem redovito i uredno ispunjava svoje obveze.

Punoljetno dijete koje je završilo svoje srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje ima pravo na uzdržavanje od roditelja i nakon prestanka redovitog školovanja ako se nije zaposlilo i ne može se zaposliti, najduže godinu dana nakon prestanka obrazovanja.

Konačno, punoljetno dijete koje zbog bolesti, mentalnog ili tjelesnog oštećenja nije sposobno za rad, roditelji su dužni uzdržavati sve dok nesposobnost traje.

Bitno je naglasiti da u postupku za uzdržavanje punoljetnog djeteta tužbu podnosi punoljetno dijete, a ne vi. Punoljetnom djetetu možete

pomoći angažiranjem odvjetnika ili upućivanjem na pravno savjetovanje o slučaju i budućoj proceduri. Na sudu možete biti saslušani samo kao svjedok i to o okolnostima djetetovih potreba i vaših troškova s tim u vezi.

- „Razveli smo se prije desetak godina, sud je odlučio da mora plaćati za uzdržavanje 500,00 kuna mjesečno, dijete je tada bilo malo, sada ide u školu i povećale su mu se potrebe, a i on se zaposlio na boljem radnom mjestu ... osim toga iznosa ništa drugo ne pridonosi za dijete...”.

Ukoliko su se promijenile prilike i okolnosti koje utječu na visinu uzdržavanja (dijete je odraslo, potrebe su mu se povećale, obveznik uzdržavanja ima veće prihode i slično), Obiteljski zakon dozvoljava da u ime malodobnog djeteta kao tužitelja sudu podnesete tužbu radi povišenja uzdržavanja.



Uzdržavanje bračnog druga

- “Nisam zaposlena, mogu li od supruga tražiti uzdržavanje za sebe?”

Imate pravo na uzdržavanje ukoliko nemate dovoljno sredstava za život ili ih ne možete ostvariti iz svoje imovine, a niste sposobni za rad ili se ne možete zaposliti. Pažljivim čitanjem ove zakonske odredbe možemo zaključiti da nije dovoljno nemati dostatna sredstva za život ili imovinu iz koje možete ostvariti sredstva. Kao dodatni uvjet potrebno je u postupku dokazati odnosno utvrditi, da niste sposobni za rad i ne možete se zaposliti.

Pod istim uvjetima pravo na uzdržavanje ima i bivši izvanbračni drug, a tužba se mora podnijeti u roku od šest mjeseci od prestanka izvanbračne zajednice.

Znači, u životu se zapravo radi o situacijama kada je žena siromašna i nema imovine, a istovremeno ne radi i ne može raditi. Kada se procjenjuje njezina sposobnost za rad i zaposlenje, činjenice se utvrđuju prema nekim prosječnim prilikama, godinama, zdravstvenom stanju, mogućnostima na zavodu za zapošljavanje i sl.

U praksi se redovito radi o slučajevima siromašnih žena starije životne dobi, narušenog zdravlja, bez bilo kakvog obrazovanja ili radnog iskustva, koje su najčešće cijeli život posvetile obitelji i brizi oko djece te se doista više nigdje ne mogu zaposliti. Ujedno i nažalost, praksa također pokazuje da se žene relativno rijetko odlučuju postaviti ovaj zahtjev.

U svakom slučaju dobro je znati da bračni drug ovaj zahtjev za uzdržavanje ima pravo postaviti do zaključenja glavne rasprave u parnici za razvod braka, na što ga je sud dužan upozoriti, kao i da se uzdržavanje za bračnog druga može tražiti samo za vrijeme nakon, a ne prije podnošenja zahtjeva.

Sud može odlučiti da obveza uzdržavanja bračnog druga traje do godinu dana, osobito kada je brak kratko trajao ili kada je tužitelj/ica u mogućnosti u dogledno vrijeme na drugi način osigurati sredstva za život.

Pravo na uzdržavanje bračnog druga definitivno prestaje kad razvedeni bračni drug sklopi novi brak ili zasnuje izvanbračnu zajednicu.



Uloga centara za socijalnu skrb

Centri za socijalnu skrb imaju široki krug ovlasti, dužnosti i poslova u različitim područjima, pa tako i u onima koja se tiču problematike koja je predmetom ovog Vodiča.

Da vas time ne bismo nepotrebno opterećivali, za potrebe ovog Vodiča smatrali smo primjerenim nabrojiti samo neke od najvažnijih ovlasti centara koje se tiču obiteljskog nasilja i pitanja koja su nužno vezana uz tu problematiku.

U tom svjetlu, centri za socijalnu skrb imaju, među ostalim, ovlast i obvezu:

1. U slučaju obiteljskog nasilja odmah poslati prijavu policiji, bez obzira je li to učinio i netko drugi.
2. Uspostaviti što hitniji kontakt sa žrtvom, upoznati žrtvu nasilja s njezinim zakonskim pravima, posebno o pravima djece na zaštitu od svakog oblika nasilja i zanemarivanja.
3. Poduzeti mjere oko smještaja žrtava u sklonište ili dom za žrtve obiteljskog nasilja.
4. Posredovati oko osiguranja pravne pomoći žrtvi nasilja.
5. Omogućiti žrtvi da neometano i bez straha iskaže sve činjenice vezane uz nasilje, osobito o okolnostima pod kojima su djeca bila izložena nasilju.
6. Provoditi postupak posredovanja u postupku radi razvoda braka.
7. Provoditi psihosocijalnu obradu u predmetima što se tiču donošenja odluka vezanih uz roditeljsku skrb te o tome sudu davati svoje prijedloge i mišljenja.
8. Ispitivati slučajeve u kojima su zaprimili obavijest o tome da se krše prava djece te poduzimati mjere radi zaštite djetetovih prava (obavljati savjetovanja, izricati obiteljsko-pravnu mjeru upozorenja i nadzora nad provođenjem roditeljske skrbi).
9. Nastojati da se roditelji nagode oko sadržaja i vršenja roditeljske skrbi.
10. Nastojati da se roditelji nagode oko visine uzdržavanja za dijete, te o ovom slučaju sklapati ovršne nagodbe.
11. Nakon primitka pravomoćne sudske odluke o razvodu braka, uzdržavanju ili privremenoj mjeri, obavijestiti roditelje o pravima i obvezama u vezi s djetetom (o obvezi plaćanja uzdržavanja, o tome da je neplaćanje uzdržavanja kazneno djelo, o pravu na privremeno uzdržavanje).
12. Podnijeti kaznenu prijavu protiv osobe koja ne ispunjava svoju ob-

vezu uzdržavanja, kao i kaznene prijave radi zlostavljanja i zanemarivanja djece.

13. Sudjelovati u bračnim sporovima, postupcima radi uzdržavanja djece te drugim postupcima koji se tiču donošenja odluke o roditeljskoj skrbi (s kojim od roditelja će živjeti malodobno dijete, o susretima i druženjima s drugim roditeljem, o izmjenama odluka o roditeljskoj skrbi, o zabrani susreta djeteta s roditeljem i slično).

Važno je znati da su u svom radu centri za socijalnu skrb osobito usmjereni na zaštitu prava i interesa malodobne djece, pa mogu izričati različite obiteljsko-pravne mjere radi zaštite djetetove dobrobiti. U praksi se najčešće radi o mjerama upozorenja i nadzora nad vršenjem roditeljske skrbi.

Obiteljsko nasilje svakako prijavite centru za socijalnu skrb. Naime, veoma je važno, a osobito za daljnje obiteljske postupke koji će vjerojatno uslijediti, da je centar za socijalnu skrb upoznat s nasiljem kojem ste zajedno s djecom bili izloženi. Ove okolnosti mogu biti odlučujuće kod izrade prijedloga i mišljenja centra za socijalnu skrb za potrebu sudskih postupaka oko roditeljske skrbi.

Ukoliko ste zbog nekih razloga nezadovoljni radom centra za socijalnu skrb, možete se pismeno potužiti na njihov rad rukovoditelju centra, Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi ili Uredu pravobranitelja za djecu.



Ostala pitanja i odgovori (koji mogu zatrebati)

- „Smijem li napustiti mjesto u kojem živim i odvesti našu djecu?“

Potpuno ste slobodni donijeti odluku o napuštanju mjesta u kojem ste do tada živjeli. Dakako, ako imate djecu, to nije tako jednostavno zbog mnogobrojnih razloga (navike djece, škola, vrtić, materijalne prilike, prava koja djeca ostvaruju s obzirom na mjesto stanovanja i slično).

Ujedno, budući da je roditeljska skrb sporazumna, zajednička i dogo-

vorna, vaš bivši partner ima i dalje roditeljsku skrb nad djecom, pa je sasvim sigurno da mogu nastati mnogobrojni problemi. Praksa nam to svakodnevno potvrđuje.

Međutim, ovakvim odlaskom vi ne činite nikakav prekršaj ni kazneno djelo, osobito ako je u pitanju bilo obiteljsko nasilje i ako svojim odlaskom zapravo štitite svoje pravo na miran i siguran život, a time i prava svoje djece.

Dobro je u takvoj situaciji obavijestiti policiju i svakako nadležni centar za socijalnu skrb. Obrazložite svoj odlazak i dajte buduću adresu. Ukoliko to situacija zahtijeva, osobito zbog sigurnosti vas i vaše djece, odlučno zahtijevajte da počinitelju obiteljskog nasilja nipošto ne daju vašu adresu. Recite da ćete ih obavijestiti o daljnjim koracima kad se posavjetujete i donesete odgovarajuće odluke.

● „Trebam li u obiteljskim postupcima odvjetnika/odvjetnicu?“

U formalnom smislu to nije nužno. Znači, u obiteljskim stvarima sud će postupati po vašoj tužbi ili prijedlogu iako nemate odvjetnika. Nema zakonskih zapreka da sebe ili svoje dijete pred sudom sami zastupate.

Međutim, s obzirom na vrlo složenu materiju obiteljskog prava, bilo bi svakako korisno da u postupku imate odvjetnika/odvjetnicu koji će vas savjetovati i kvalitetno zastupati.

Ne oslanjajte se na informacije koje vam je dao vaš partner/rica, one uopće ne moraju biti točne, sami se raspitajte o svemu što vas zani-

ma. Nemojte izabrati odvjetnika/odvjetnicu koju vam je preporučio vaš partner/rica.

Ukoliko nemate dovoljno novca za plaćanje odvjetnika/odvjetnice, za- tražite besplatnu pravnu pomoć u nekom od savjetovališta ili udruga koje pružaju takvu vrstu pomoći. Pored toga, donesen je Zakon o be- splatnoj pravnoj pomoći za koji se nadamo da će zaživjeti u praksi. Pro- vjerite imate li pravo dobiti ovu vrstu pomoći⁷.

Nema nikakve zapreke da se za pravnu pomoć obratite i djelatnicima centra za socijalnu skrb. Međutim, prema našem iskustvu, oni su doi- sta preopterećeni, pa njihove informacije mogu biti necjelovite i usmje- rene isključivo na djelatnosti kojima se bave.

Najbolju pravnu pomoć dobit ćete od odvjetnika i pravnika/pravnica u udrugama koje se dugo godina bave pružanjem pravne pomoći upravo u obiteljskim stvarima.

● Troškovi odvjetničkog zastupanja!

Troškove odvjetnika morate snositi sami.

Nemojte se osjećati nelagodno i ne plašite se razgovora s odvjetnikom o troškovima. Pitajte slobodno koliki su troškovi konzultacija i pravnog savjetovanja, sastavljanja podnesaka (tužbi, odgovora na tužbe i slič- no), koliki bi mogli otprilike biti cjelokupni troškovi zastupanja, koliko novaca morate platiti odmah, koliko često ćete imati troškove i u kojem iznosu, koliko iznose sudske pristojbe i da li postoji mogućnost da vas

⁷ Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći NN 62/08.

sud oslobodi plaćanja, da li će u postupku biti potrebno provoditi vještačenja i koliki bi bili troškovi za to.

Naravno, odvjetnici ne mogu s apsolutnom sigurnošću reći koliki će točno biti ukupni troškovi, budući da ne znaju unaprijed vrijeme trajanja postupka, ne mogu znati kako će se ponašati protivna strana i u čemu će komplicirati spor, ali ipak mogu dati približnu procjenu.

Odvjetnički troškovi zavise od vrste spora i propisani su Tarifom o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika koju je donijela Hrvatska odvjetnička komora. Odvjetnička Tarifa je javna, dostupna je na web stranicama Hrvatske odvjetničke komore (www.hok-cba.hr). Odvjetnik vas je dužan upoznati s odredbama Tarife koje se odnose na Vaš predmet (troškovi odvjetničkog savjetovanja, zastupanja u parničnim, prekršajnim i kaznenim postupcima, sastavljanja podnesaka - tužbi, odgovora na tužbu, kaznenih prijava, drugih podnesaka, materijalnih troškova).

● Komunikacija s odvjetnikom/odvjetnicom?

Nakon što vas odvjetnik/odvjetnica detaljno savjetuje o vašem predmetu, ukoliko se odlučite za zastupanje, mnogi odvjetnici tražit će od vas da o nalogu i sadržaju odvjetničkog zastupanja potpišete uputu.

Napominjemo da su vas odvjetnici dužni detaljno upoznati sa zakonskom regulativom i procedurom, ali odluku o tome što želite i koji ćete postupak pokrenuti donosite vi, a nikako ne odvjetnik.

Ukoliko ste iz bilo kojeg razloga nezadovoljni radom ili kvalitetom zastupanja vašeg odvjetnika, možete opozvati punomoć za zastupanje. U

tom slučaju trebate od odvjetnika preuzeti svoj spis i podmiriti odvjetničke troškove. O tome vam je odvjetnik/odvjetnica dužan izdati odgovarajuću potvrdu. Međutim, savjetujemo vam da prije opoziva punomoći razgovarate s odvjetnikom/odvjetnicom i iznesete im razloge svog nezadovoljstva. Možda je u pitanju samo trenutni nesporazum ili vaša neupućenost odnosno nedostatak valjane komunikacije. To još nikako ne znači da vas odvjetnik/odvjetnica ne zastupa posvećeno i kvalitetno.

Tijekom odvjetničke prakse autorice ovog Vodiča, bile su joj od izuzetne koristi pismene bilješke stranke o važnim okolnostima slučaja, sačinjene kratko, jezgrovito i kronološkim redom.

Osobito je važno da odvjetnika/odvjetnicu upoznate sa svim važnim okolnostima koje se odnose na nasilje, o postupcima koji su se s tim u vezi vodili, o državnim tijelima koja su intervenirala u slučaju nasilja, o djeci i kvaliteti skrbi oko djece, o tome da li počinitelj ima oružje, da li konzumira alkohol ili droge i o razlozima zbog kojih smatrate da bi trebalo predložiti ozbiljnu intervenciju u obiteljske odnose - primjerice, ograničenje ili zabranu susreta i druženja roditelja s djecom.

Pitajte odvjetnika/odvjetnicu o svemu što vas zanima i tražite jasne i vama razumljive odgovore. Jako je dobro pripremiti se za razgovor s odvjetnikom. Pripremite pitanja i bilježite odgovore.

Što kaže EU
sud







IV.

Što kaže Europski sud

U ranijim poglavljima smo vidjeli koji sve instrumenti zaštite od nasilja postoje u propisima Republike Hrvatske. Međutim, ne smijemo zaboraviti da je Republika Hrvatska potpisnica i čitavog niza međunarodnih dokumenata kojima se štite prava žena na život bez nasilja. Potpisivanjem tih dokumenata Republika Hrvatska obvezala se na donošenje i provođenje određenih mjera - prije svega preventivnih, koje države usvajaju kako bi se nasilje spriječilo (npr. senzibilizacija javnosti i edukacija predstavnika nadležnih tijela, poput policije, liječnika, predstavnika centara za socijalnu skrb, prosvjetnih radnika, zdravstvenih radnika, sudaca, državnih odvjetnika i dr.). S druge strane, postoji čitav niz mjera koje država treba provesti u slučajevima kada je do nasilja već došlo (provođenje učinkovite istrage i sudskog postupka, pružanje zdravstvene i psihološke zaštite žrtvi i sl.).

Valja naglasiti kako je najučinkovitiji međunarodni dokument što ga je Hrvatska potpisala, europska Konvencija o ljudskim pravima, i to ne zato što je Konvencija o ljudskim pravima kvalitetnija od ostalih dokumenata, već naprosto stoga što je njome predviđen učinkovit i dostupan put pružanja pravne zaštite građanima kroz podnošenje predstavi Europskom sudu za ljudska prava. Može se reći da je ovaj sud danas već itekako poznat hrvatskim građanima, koji mu se obraćaju nakon što uvide da je traženje pravde unutar domaćeg pravnog sustava ostalo bez rezultata.

Kako bismo i na ovom mjestu još više približili Europski sud građanima, izložit ćemo dvije nedavno usvojene presude tog suda. Radi se o predmetima *Tomašić protiv Republike Hrvatske* i *Janković protiv Republike Hrvatske*. Obje presude objavljene su u prvim tjednima 2009. godine, pa u trenutku pisanja ovog teksta još uvijek nisu postale konačne, što znači da Vlada Republike Hrvatske još uvijek može zatražiti ispitivanje presuda pred Velikim vijećem koje može donijeti i drugačiju odluku. U svakom slučaju, u obje prethodno navedene presude, Europski sud donio je odluku kojom potvrđuje kako je došlo do povrede ljudskih prava zbog nasilja nad ženom u slučaju Janković te nasilja nad ženom i djetetom u vrlo tragičnom slučaju Tomašić.

Međutim, prije nego što detaljnije opišemo slučajeve, želimo uputiti osobe koje čitaju ovaj Vodič u proceduru obraćanja ovom sudu.

Europskom se sudu inicijalno može obratiti čak i običnim pismom pisanim na hrvatskom jeziku. Nakon primitka pisma, Sud šalje obrazac zahtjeva i uputu kako ga se mora popuniti. Obrazac se mora ispuniti cjelovito i točno, uz izričito navođenje konvencijskih prava koja su povrijeđena. Ukoliko ste obrazac zahtjeva pronašli na internetu, nije

potrebno pisati pismo, već se sudu odmah šalje ispunjeni obrazac. Ve-
zано uz obvezu izričitog navođenja konvencijskih prava, za koja sma-
trate da su povrijeđena, integralni tekst Konvencije možete pronaći na
brojnim internet stranicama, kao što su primjerice stranice Ustavnog
suda Republike Hrvatske (www.usud.hr) ili stranice Ministarstva pravosuda (www.pravosudje.hr). O daljnjem tijeku postupka Sud će vas obavještavati pismeno, a ukoliko utvrdi da bi se moglo raditi o povredama ljudskih prava, sud će uputiti pitanja Vladi RH. Nakon primitka očitovanja Vlade, za daljnji tijek postupka trebat ćete angažirati odvjetnika kojega Sud može platiti iz vlastitih sredstava, ako dokažete da ste lošijeg imovinskog stanja.

● Presuda Tomašić protiv Republike Hrvatske, broj zahtjeva 46598/06

U slučaju Tomašić radilo se o najtežem obliku obiteljskog nasilja zbog kojeg su žrtve, nažalost, preminule. Izvanbračni suprug i otac M.M. u više je navrata prijetio svojoj izvanbračnoj supruzi M.T. da će usmrtili nju i njihovo zajedničko dijete. Nakon što je prijavljen nadležnom državnom odvjetništvu, M.M.-u je određen pritvor te je proveden kazneni postupak u kojem je on pravomoćno proglašen krivim zbog kaznenog djela prijetnje. Uz kaznu zatvora u trajanju od pet mjeseci određena mu je i sigurnosna mjera obvezatnog psihijatrijskog liječenja za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, s obzirom da je utvrđeno kako M.M. pati od poremećaja osobnosti. Ova mjera, međutim, uopće nije provedena. Nakon pet mjeseci M.M. je pušten na slobodu, a nekoliko tjedana kasnije svoje prijetnje je realizirao - usmrtilo je svoju bivšu izvanbračnu suprugu M.T i njihovo zajedničko dijete te naposljetku i sebe.

Zahtjev Europskom sudu podnijeli su roditelji te braća i sestre preminule M.T., nakon što im je to savjetovala udruga B.a.B.e., koja im je ujedno osigurala zastupanje odvjetnice Ines Bojić. Ona se, u ime obitelji, pritužila na povredu čl. 2 Konvencije, kojim se jamči pravo na život, tvrdeći s jedne strane da država nije ispunila svoje pozitivne obveze kako bi spriječila smrt M.T. i V.T., a s druge strane da nije provela učinkovitu istragu o mogućoj odgovornosti državnih službenika odnosno njihovim propustima u provođenju istražnih radnji i mjere obvezatnog psihijatrijskog liječenja. Pritužila se također i na manjkavost Kaznenog zakona, prema kojem se mjera obvezatnog psihijatrijskog liječenja može izreći samo za trajanja kazne zatvora, a ne i nakon toga.

Sud je u svojoj presudi zaključio da nisu provedene potrebne mjere u vidu provođenja psihijatrijskog tretmana u zatvoru, kojim bi se smanjila mogućnost realizacije prijetnji. Sud je stoga odredio povredu čl. 2 Konvencije, zbog propusta nadležnih državnih tijela da poduzmu sve potrebne i razumne korake kako bi se zaštitili životi M.T. i V.T. te je podnositeljima dosudio pravičnu naknadu zbog povrede prava na život.

● Presuda Janković protiv Hrvatske

U predmetu Janković protiv Hrvatske nije se radilo o obiteljskom nasilju, već o nasilju koje je podnositeljica pretrpjela od svojih sustanara. Podnositeljica je živjela u privatnom stanu u Splitu zajedno s ostalim najmoprimcima do 2. kolovoza 1999. kada je došavši pred vrata stana utvrdila kako je promijenjena brava, a njezine stvari izbačene iz stana. Podnositeljica je pozvala policiju o čemu je sastavljena bilješka. Sljedećeg dana pokrenula je postupak zbog smetanja posjeda, a u posjed stana je uvedena četiri godine kasnije, točnije 5. lipnja 2003. Sljedećeg

dana je napadnuta od strane dvije žene i muškarca ispred stana. Policija je obaviještena o događaju te je sastavljen zapisnik. Policija je 10. lipnja 2003. podnijela prekršajnu prijavu prekršajnom sudu zbog povrede javnog reda i mira, navodeći da su prekršitelji fizički napali podnositeljicu, udarali je po tijelu, vukli za kosu i gurnuli niz stepenice, vrijeđajući je. Postupak je u lipnju 2005. godine pao u zastaru.

Podnositeljica je zbog istog događaja podnijela kaznenu prijavu 2. listopada 2003. nadležnom državnom odvjetništvu opisujući što joj se dogodilo 6. lipnja 2003. Državno odvjetništvo je u studenom 2003. obavijestilo podnositeljicu da neće pokrenuti istragu, s obzirom da se radi o lakim tjelesnim ozljedama, a da kazneni progon može poduzeti sama. Prema uputi državnog odvjetništva podnositeljica je podnijela zahtjev istražnom sudu radi provođenja istrage. Unatoč detaljnom sastavljenom zahtjevu, sud je odbacio zahtjev kao nerazumljiv i nepotpun. Daljnje su žalbe podnositeljice protiv odluke istražnog suca odbačene.

Podnositeljica se pritužila Sudu zbog povrede čl. 3 Konvencije, kojim se zabranjuje mučenje i nečovječno postupanje te posredno zbog povrede prava na privatni život. Sud je Zahtjev podnositeljice razmotrio s aspekta čl. 8 Konvencije te zaključio da postupanja nadležnih tijela nisu omogućila adekvatnu zaštitu podnositeljice od napada na njezin fizički integritet te da je način na koji su kaznenopravni mehanizmi u konkretnom slučaju primijenjeni bio do to mjere manjkav, da predstavlja povredu pozitivnih obveza države po čl. 8 Konvencije.





100 GRA







V.

Prilozi

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 116/03)

ZAKON O ZAŠTITI OD NASILJA U OBITELJI

OSNOVNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom određuje pojam nasilja u obitelji, krug osoba koje se smatraju članovima obitelji u smislu ovoga Zakona, propisuje se način zaštite članova obitelji, te vrste i svrha prekršajnopравnih sankcija.

Članak 2.

(1) Na prekršaje s područja nasilja u obitelji primjenjuju se odredbe Zakona o prekršajima, osim ako što ovim Zakonom nije drukčije propisano.

(2) Svi postupci pokrenuti po ovom Zakonu hitne su naravi.

Članak 3.

U smislu ovoga Zakona obitelj čine: muž i žena u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja, srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno s četvrtim stupnjem, srodnici po tazbini zaključno s drugim stupnjem, osobe koje su živjele zajedno u obiteljskoj ili izvanbračnoj zajednici i njihova djeca, te osobe koje imaju zajedničku djecu, posvojitelj i posvojenik, skrbnik i štićenik.

Članak 4.

Nasilje u obitelji je:

- svaka primjena fizičke sile ili psihičke prisile na integritet osobe,
- svako drugo postupanje jednog člana obitelji koje može prouzročiti ili izazvati opasnost da će prouzročiti fizičku i psihičku bol,
- prouzročenje osjećaja straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva,
- fizički napad bez obzira da li je nastupila tjelesna ozljeda ili ne,
- verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim nazivima i drugi načini grubog uznemiravanja,
- spolno uznemiravanje,
- uhođenje i svi drugi načini uznemiravanja,
- protupravna izolacija ili ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja s trećim osobama,
- oštećenje ili uništenje imovine ili pokušaj da se to učini.

Članak 5.

(1) Zdravstveni djelatnik, djelatnik socijalne skrbi, psiholog, socijalni radnik, socijalni pedagog i djelatnik odgojno-obrazovne ustanove dužni su prijaviti policiji ili nadležnom općinskom državnom odvjetništvu za počinjenje nasilja u obitelji iz članka 4. ovoga Zakona za koje su saznali u obavljanju svoje dužnosti.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka koje ne postupaju u skladu sa stavkom 1. ovoga članka čine prekršaj.



VRSTE I SVRHA PREKRŠAJNOPRAVNIH SANKCIJA ZA ZAŠTITU OD NASILJA U OBITELJI

Članak 6.

(1) Prekršajnopravne sankcije za zaštitu od nasilja u obitelji su novčana kazna i kazna zatvora, te zaštitne mjere.

(2) Svrha propisivanja, izricanja i primjene prekršajnopravnih sankcija je osobita zaštita obitelji i članova obitelji ugroženih nasiljem, ostvarivanje i promicanje zdravog i harmoničnog života unutar obitelji, te poštivanje pravnog sustava.

ZAŠTITNE MJERE

Članak 7.

Sud može počinitelju nasilja u obitelji izreći sljedeće zaštitne mjere:

- a) obveznog psihosocijalnog tretmana,
- b) zabrane približavanja žrtvi nasilja,
- c) zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju,
- d) udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora,
- e) osiguranja zaštite osobe izložene nasilju,
- f) obveznog liječenja od ovisnosti,
- g) oduzimanje predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

SVRHA ZAŠTITNIH MJERA

Članak 8.

Svrha je zaštitnih mjera da se njihovom primjenom spriječi nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju, te otklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja.

ZAŠTITNA MJERA OBVEZNOG PSIHOSOCIJALNOG TRETMANA

Članak 9.

(1) Zaštitna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana može se izreći počinitelju nasilja u obitelji radi otklanjanja nasilničkog ponašanja po-

činitelja ili ako postoji opasnost da bi počinitelj mogao ponovno počiniti nasilje prema osobama iz članka 3. ovoga Zakona.

(2) Mjera iz stavka 1. ovoga članka traje do prestanka razloga zbog kojeg je određena, ali ne može se odrediti u trajanju duljem od šest mjeseci.

(3) Ministri rada i socijalne skrbi i zdravstva donijet će provedbene propise kojima se određuje način i mjesto provođenja psihosocijalnog tretmana u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

ZAŠTITNA MJERA ZABRANE PRIBLIŽAVANJA ŽRTVI NASILJA U OBITELJI

Članak 10.

(1) Zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji može se izreći osobi koja je počinila nasilje u obitelji ako postoji opasnost da bi ponovno mogla počiniti nasilje u obitelji.

(2) U rješenju kojim sud izriče mjeru zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji, sud će odrediti mjesta ili područja, te udaljenost ispod koje se počinitelj ne smije približiti žrtvi nasilja u obitelji.

(3) Mjera iz stavka 1. ovoga članka određuje se u trajanju koje ne može biti kraće od jednog mjeseca niti dulje od jedne godine.

(4) Ministar unutarnjih poslova donijet će provedbene propise o načinu provedbe zaštitne mjere.

ZAŠTITNA MJERA ZABRANE UZNEMIRAVANJA ILI UHOĐENJA OSOBE IZLOŽENE NASILJU

Članak 11.

(1) Zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju može se izreći osobi koja je nasilje počinila uznemiravanjem ili uhođenjem, a postoji opasnost da bi ponovno mogla uznemiravati ili uhoditi osobe iz članka 3. ovoga Zakona.

(2) Mjera iz stavka 1. ovoga članka određuje se u trajanju koje ne može biti kraće od jednog mjeseca niti dulje od jedne godine.

(3) Ministar unutarnjih poslova donijet će provedbene propise o načinu provedbe zaštitne mjere.

ZAŠTITNA MJERA UDALJENJA IZ STANA, KUĆE ILI NEKOG DRUGOG STAMBENOG PROSTORA

Članak 12.

(1) Zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugoga stambenog prostora može se izreći osobi koja je počinila nasilje prema članu obitelji s kojim živi u stanu, kući ili nekom drugom stambenom prostoru, ako postoji opasnost da bi bez provođenja ove mjere počinitelj mogao ponovno počiniti nasilje.

(2) Osoba kojoj je izrečena mjera iz stavka 1. ovoga članka dužna je odmah napustiti stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor uz prisutnost policijskog službenika.

(3) Mjera iz stavka 1. ovoga članka određuje se u trajanju koje ne može biti kraće od jednog niti dulje od tri mjeseca.

(4) Ministar unutarnjih poslova donijet će provedbene propise o načinu provedbe zaštitne mjere.

ZAŠTITNA MJERA OSIGURANJA ZAŠTITE OSOBE IZLOŽENE NASILJU

Članak 13.

(1) Zaštitna mjera osiguranja zaštite osobe izložene nasilju može se izreći osobi izloženoj nasilju radi njene fizičke zaštite i radi uzimanja osobnih isprava, odjeće, novca i drugih stvari koje su joj nužne u svakodnevnom životu iz kuće, stana ili drugog stambenog prostora.

(2) Mjera iz stavka 1. ovoga članka sadrži nalog policijskim službenicima da otprati osobu izloženu nasilju i štiti prilikom uzimanja njenih stvari i prati prilikom izlaska iz kuće, stana ili drugog stambenog prostora.

(3) Trajanje mjera iz stavka 1. ovoga članka određeno je vremenskim trajanjem izvršenja sudskog naloga.

ZAŠTITNA MJERA OBVEZNOG LIJEČENJA OD OVISNOSTI

Članak 14.

(1) Zaštitna mjera obveznog liječenja od ovisnosti može se izreći osobi

koja je počinila nasilje u obitelji pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga kad postoji opasnost da će zbog te ovisnosti ponovno počiniti nasilje.

(2) Mjera iz stavka 1. ovoga članka određuje se u trajanju koje ne može biti kraće od mjesec dana niti duže od dvije godine.

(3) Ministar zdravstva donijet će provedbene propise o načinu provedbe zaštitne mjere.

ZAŠTITNA MJERA ODUZIMANJA PREDMETA

Članak 15.

Zaštitna mjera oduzimanja predmeta primijenit će se kada postoji opasnost da će se određeni predmet ponovno uporabiti za počinjenje nasilja ili radi zaštite opće sigurnosti ili iz moralnih razloga.

IZRICANJE ZAŠTITNIH MJERA

Članak 16.

(1) Zaštitne mjere mogu se izreći na zahtjev osobe izložene nasilju ili policije ili po službenoj dužnosti.

(2) Zaštitna mjera iz članka 7. točka a) i g) ovoga Zakona izriče se po službenoj dužnosti.

(3) Zaštitne mjere propisane ovim Zakonom izriču se u trajanju koje ne može biti kraće od jednog mjeseca niti dulje od dvije godine računajući od dana pravomoćnosti rješenja o prekršaju ili od dana prestanka izvršenja kazne zatvora, osim ako ovim Zakonom nije određeno drugačije.

Članak 17.

(1) Zaštitne mjere iz članka 7. točka b., c., d. i g. ovoga Zakona mogu se izreći samostalno i bez izricanja kazne, odnosno druge prekršajne sankcije.

(2) Zaštitne mjere iz stavka 1. ovoga članka izriču se po prijedlogu podnositelja zahtjeva prekršajnog postupka, radi otklanjanja izravne životne ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji.

(3) Sud će donijeti rješenje iz stavka 1. i 2. ovoga članka u roku od 48 sati.

(4) Rješenje iz stavka 3. ovoga članka sud će staviti izvan snage ukoliko podnositelj u roku od tri dana od dana donošenja rješenja ne podnese zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

(5) Sud je dužan o posljedicama iz stavka 4. ovoga članka upozoriti podnositelja.

(6) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka može se izjaviti žalba u roku od tri dana. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 18.

(1) Član obitelji koji počini nasilje iz članka 4. ovoga Zakona kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 1.000,00 do 10.000,00 kuna ili kaznom zatvora do 60 dana.

(2) Član obitelji koji ponovi nasilje u obitelji kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 5.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 15 dana.

(3) Punoletni član obitelji koji u nazočnosti djeteta ili maloljetne osobe počini nasilje u obitelji kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 6.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 30 dana.

(4) Punoletni član obitelji koji ponovi nasilje u obitelji iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 7.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 40 dana.

(5) Ako je nasilje iz stavka 3. ovoga članka počinjeno na štetu djeteta ili maloljetne osobe počinitelj će se kazniti za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 7.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 40 dana.

Članak 19.

Novčanom kaznom za prekršaj iz članka 15. stavka 1. ovoga Zakona kaznit će se osobe iz članka 5. koje se ne prijave policiji ili nadležnom općinskom državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji iz članka 4. ovoga Zakona za koje su saznali obavljajući svoju dužnost.

ODGOVORNOST ZA NEPOSTUPANJE PO ZAŠTITNIM MJERAMA

Članak 20.

(1) Počinitelj nasilja u obitelji dužan je postupati u skladu s izrečenom zaštitnom mjerom.

(2) Osoba koja ne postupa prema izrečenoj zaštitnoj mjeri kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu koji ne može biti manji od 3.000,00 kuna ili kaznom zatvora od najmanje 40 dana.

(3) Kaznu izriče sud pisanim rješenjem protiv kojeg stranke imaju pravo žalbe u roku od tri dana.

(4) Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Članak 21.

Ministar unutarnjih poslova donijet će provedbene propise iz članka 10., 11. i 12. ovoga Zakona o načinu provedbe zaštitnih mjera sukladno ovom Zakonu u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 22.

(1) Ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave osnovat će Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđivanje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka, te izvršenja sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji i donijeti Poslovnik o njegovu radu u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Članovi Povjerenstva imenuju se iz reda sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika, službenika Ministarstva unutarnjih poslova specijaliziranih za područje kriminaliteta nasilja u obitelji, službenika Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave i službenika Ministarstva rada i socijalne skrbi.

(3) Povjerenstvo podnosi ministru pravosuđa uprave i lokalne samouprave prijedloge i mišljenja.

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji

Vlada RH u listopadu 2004. prihvatila je Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.

PROTOKOL O POSTUPANJU U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI

MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA
I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI

Svrha je ovog Protokola osigurati uvjete za djelotvoran i cjelovit rad nadležnih tijela radi unaprjeđenja zaštite i pomoći žrtvi nasilja u obitelji te pomoći počiniteljima u promjeni njihovog ponašanja odnosno promjeni vrijednosnog sustava u cilju nenasilnog rješavanja sukoba i uvažavanja ravnopravnosti spolova.

Ovaj Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji (u daljnjem tekstu: Protokol) temelji se na zakonima i podzakonskim aktima te na sadržaju i obvezama propisanim Nacionalnom strategijom zaštite od nasilja u obitelji od 2005. do 2007. godine koju je donijela Vlada Republike Hrvatske dana 9. prosinca 2004. godine.

Državna tijela obuhvaćena ovim Protokolom dužna su odmah poduzeti mjere potrebne za osiguranje ustroja, organiziranosti, opremljenosti i dovoljnog broja specijaliziranih stručnjaka koji se u njihovom djelokrugu bave problematikom nasilja u obitelji, uz dostatno osiguravanje sredstava u Državnom proračunu od strane resornih ministarstava.



a) POLICIJA

U slučaju zaprimanja (na bilo koji način i od bilo koga) dojave o nasilju ili zaprimanja zahtjeva za pružanje pomoći osobi izloženoj bilo kojem obliku ili modalitetu nasilja u obitelji, službena (stručna) osoba dužna je postupati na sljedeći način:

1. Žurno i bez odgode uputiti na mjesto događaja, kada je moguće, najmanje dva policijska službenika/ce (po mogućnosti različitog spola) radi pružanja intervencije, tj. provjere dojave ili zahtjeva (provjeru je potrebno izvršiti i u slučaju zatvorenog stana/kuće). Temeljem uvida u zatečeno stanje odmah poduzimati mjere i radnje u cilju trenutne zaštite i pružanja potrebne zdravstvene i druge pomoći osobi oštećenoj nasiljem, te sprječavanja počinitelja u daljnjem nasilničkom ponašanju;

2. Pribaviti podatke i prikupiti obavijesti potrebne za razjašnjavanje i dokazivanje prekršajnog ili kaznenog djela *Nasilničkog ponašanja u obitelji* ili nekog drugog prekršaja odnosno kaznenog djela počinjenog nasiljem u obitelji, a za koje se postupa po službenoj dužnosti;

1.1. Pribaviti podatke i prikupiti obavijesti na način kojim će se osobi, za koju je prijavljeno ili se pretpostavlja da je žrtva nasilja, pružiti mogućnost da policijskom službeniku/ci neometano i bez straha u odvojenim prostorijama, bez nazočnosti počinitelja nasilja, priopći sve obavijesti relevantne za utvrđivanje počinjenog nasilja. Pri tome treba posebno uzimati u obzir sve obavijesti koje se tiču okolnosti vezanih uz trajanje, kontinuitet i način počinjenog nasilja, eventualno ranije nasilje te jesu li nadležna tijela već postupala u slučaju nasilja u obitelji i u kojem opsegu. Potrebno je posebno uzeti u obzir izloženost i nazočnost djece nasilju. O tome treba izraditi službenu bilješku u kojoj je potrebno na precizan način unijeti sadržaj navoda žrtve o činjenicama;

1.2. Upoznati počinitelja nasilja s mjerama koje će se protiv njega poduzeti, a s ciljem trenutnog prekidanja nasilja i pomoći počinitelju u promjeni ponašanja;

1.1.1. Ukoliko počinitelj nasilja u obitelji legalno posjeduje oružje, ono će se privremeno oduzeti radi sprječavanja moguće zloporabe i predlaganja pokretanja odgovarajućeg postupka oduzimanja oružja ili oružnog lista;

1.1.2. U slučaju saznanja o ilegalnom posjedovanju oružja, poduzet će se potrebne mjere radi njegovog pronalaženja, oduzimanja i prijavljivanja počinitelja kažnjive radnje;

3. Privesti počinitelja nasilja u obitelji u prostor policije radi zadržavanja, podnijeti Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, odnosno podnijeti kaznenu prijavu zbog kaznenog djela *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, te počinitelja privesti prekršajnom sucu, odnosno istražnom sucu, sukladno važećim zakonskim propisima;

3.1. U Zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka, uz prijedlog za određivanje zadržavanja do nastupanja okrivljenika na izvršenje kazne, ovisno o utvrđenim okolnostima i ispunjenim uvjetima, tražiti i izricanje odgovarajućih zaštitnih mjera odnosno mjera opreza;

3.2. Policijski službenici/ce koji su priveli okrivljenika prekršajnom sudu, odnosno osumnjičenika istražnom sudu, sa prijedlogom za određivanje zadržavanja, odnosno pritvora, dužni su saznati odluku prekršajnog odnosno istražnog suca, te u slučaju da prekršajni sudac nije odredio zadržavanje ili istražni sudac nije odredio pritvor, dužni su o tomu odmah izvijestiti žrtvu;

3.3. Ukoliko je nasiljem oštećeno dijete ili maloljetna osoba ili je nanožila nasilju (zbog osnovane sumnje na kazneno djelo *Zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe*) ili kad postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, u rad se izravno uključuju i preuzimaju postupanje specijalizirani policijski službenici/ce za maloljetničku delinkvenciju koji vode i koordiniraju timski rad sustava policije na zaštiti od nasilja u obitelji;

3.4. Tijekom postupanja policijski službenici/ce dužni su na primjeren i jasan način upoznati žrtvu nasilja s njenim zakonskim pravima, posebno zaštitnim mjerama i uvjetima njihovog izricanja i primjene, te mjerama i radnjama koje će u daljnjem postupanju policija poduzeti protiv počinitelja nasilja, a koje su osobito važne za zaštitu njene sigurnosti (npr. o privođenju počinitelja u prostor policije, određivanju i trajanju mjere zadržavanja, preprati prekršajnom ili istražnom sucu s prijedlogom za zadržavanje, odnosno određivanju pritvora, o puštanju počinitelja odmah nakon poduzetog ispitivanja od strane prekršajnog ili istražnog suca, o važnosti samozaštitnog ponašanja i suradnog odnosa žrtve na način kojim će pridonijeti postizanju svoje sigurnosti, o adresaru ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji, o mogućnostima sklanjanja žrtve u odgovarajuće sklonište za žrtve obiteljskog nasilja ili Dom za djecu i odrasle osobe žrtve nasilja u obitelji);

3.5. Ukoliko žrtva nasilja traži smještaj u sklonište ili Dom za djecu i odrasle osobe žrtve nasilja u obitelji, od nadležnog centra za socijalnu skrb zatražit će se poduzimanje mjera potrebnih da se žrtvu odmah smjesti u odgovarajuće sklonište, a u slučaju da to centar zbog opravdanih okolnosti nije u mogućnosti izvršiti, prijevoz žrtve do skloništa obaviti će policijski službenici, čuvajući pri tome tajnost i sigurnost adrese smještaja;

3.6. Ukoliko je potrebno žurno zbrinuti žrtvu obiteljskog nasilja, posebno dijete ili maloljetnika, ili obaviti obavijesni razgovor s djetetom ili maloljetnikom, odmah zatražiti dolazak i intervenciju socijalnog radnika centra za socijalnu skrb radi zbrinjavanja i zaštite dobrobiti djeteta vodeći računa da boravak u policijskoj postaji bude što kraći;

4. Izraditi i uputiti pisane obavijesti centru za socijalnu skrb o poduzetom i utvrđenom u svrhu poduzimanja socijalno-intervencijskih mjera ili mjera obiteljsko-pravne zaštite;

5. Unositi podatke o prekršaju, počinitelju i oštećenim osobama, pred-

ložnim zaštitnim mjerama te izvršenim zaštitnim mjerama stavljenim u djelokrug policije, u postojeću Evidenciju prekršaja *Nasilničkog ponašanja u obitelji*;

6. U cilju osiguranja pravodobnog, zakonitog i cjelovitog postupanja, ostvarenja međuresorne suradnje tijekom postupanja, te postizanja i zaštite uvjeta potrebnih za pravilan odgoj i svekoliki razvitak djece i mladeži, ostvarenja načela ravnopravnosti spolova te u tu svrhu i radi pravodobnog izjavljivanja žalbe na odluke prekršajnih sudova, rad sustava policije na zaštiti od nasilja u obitelji koordiniraju, usmjeravaju i prate specijalizirani policijski službenici/ce za maloljetničku delinkvenciju i kaznenopravnu zaštitu djece i mladeži;

7. Radi provedbe postupanja sukladno ovom Protokolu, operativno dežurstvo nadležne Policijske postaje dužno je o zaprimljenoj dojavi o nasilju u obitelji i postupanju tijekom pružanja policijske intervencije pravodobno izvješćivati nadležnog specijaliziranog policijskog službenika/cu za maloljetničku delinkvenciju koji će, praćenjem i usmjeravanjem rada, pridonijeti osiguranju poduzimanja djelotvornih mjera potrebnih za razjašnjavanje događaja, obaviještenosti žrtve o zakonskim pravima i mogućnostima postizanja zaštite od daljnjeg nasilja, pokretanju odgovarajućeg postupka zbog nasilja u obitelji, te pravodobnom obavješćavanju i uključivanju u rad drugih nadležnih tijela, ustanova, službi i udruga;

8. U cilju osiguranja postupanja iz točke 7. ovog Protokola o načinu postupanja policije, te suglasnosti s poduzetim i utvrđenim, kao i stavljenim prijedlozima i zahtjevima radi primjerenog sankcioniranja počinitelja nasilja u daljnjem postupku i djelotvorne zaštite žrtve nasilja u obitelji – prije potpisivanja prijavnog materijala od strane nadležnog rukovoditelja/ce policijske postaje – specijalizirani policijski službenik/ca za maloljetničku delinkvenciju, nakon uvida, supotpisat će *Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka*, odnosno kaznenu prijavu, koje će se podnijeti zbog prekršaja, odnosno kaznenog djela počinjenog nasiljem u obitelji;

9. U slučaju da je nasilje u obitelji počinjeno od strane osobe liječene od alkoholizma ili drugih ovisnosti i/ili osobe s duševnim smetnjama, o tome odmah izvijestiti centar za socijalnu skrb radi poduzimanja zakonom predviđenih ovlasti.

b) CENTRI ZA SOCIJALNU SKRB

Cilj protokola postupanja centara za socijalnu skrb je unaprjeđenje zaštite žrtava nasilja u obitelji, prevencija novog nasilja u obitelji te razvoj mjera zaštite prava i dobrobiti osoba izloženih nasilju u obitelji.

Kada djelatnik/ca centra za socijalnu skrb od bilo koga i na bilo koji način u svom radu (pisanim putem, telefonom, usmenom dojavom, saznanjem iz medija i tijekom nekog drugog postupka koji se vodi pred istim centrom za socijalnu skrb ili na bilo koji drugi način) stekne saznanja o nasilju u obitelji ili zaprimi obavijest o sumnji da je počinjeno nasilje u obitelji, dužan je postupiti na sljedeći način:

1. Odmah po saznanju ili zaprimanju dojave o obiteljskom nasilju žurno i bez odgode izvršiti prijavu policiji bez obzira je li to već učinilo drugo tijelo, te dostaviti sve zaprimljene obavijesti o slučaju, a o dojavi i saznanju izraditi službenu bilješku u koju će se unijeti podaci o žrtvi, počinitelju te počinjenom nasilju i žurno oformiti spis;

2. Započeti s drugim aktivnostima usmjerenim prema pomoći žrtvi u okviru nadležnosti centra za socijalnu skrb, pri čemu će se naročito:

1.1. Uspostaviti što žurniji kontakt sa žrtvom;

1.2. Upoznati žrtvu nasilja, odnosno njezina zakonskog zastupnika ili skrbnika o njezinim zakonskim pravima, poglavito o pravima djeteta na zaštitu od svakog oblika nasilja i zanemarivanja, ovlastima i postupanju centra za socijalnu skrb u zaštiti građana, kao i s mjerama i radnjama koje će u daljnjem postupanju centar za socijalnu skrb poduzeti, a koje su osobito važne za zaštitu sigurnosti žrtve odno-



sno sigurnosti djeteta, posebno vezano za smještaj žrtve i djeteta u sklonište ili dom za žrtve obiteljskog nasilja u suradnji s odgovarajućim nevladinim organizacijama te zajedno sa ženom žrtvom nasilja izraditi plan njene sigurnosti, posredovati i pomoći žrtvi nasilja kod ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć i zastupanje kod Hrvatske odvjetničke komore, pomoći i posredovati kod ostvarivanja prava na besplatnu zdravstvenu pomoć ili je uputiti u odgovarajuće savjetovalište. U kontaktiranju sa žrtvom nasilja u obitelji centar za socijalnu skrb je dužan postupati sa osobitim senzibilitetom za problem obiteljskog nasilja, njegove uzroke i različite pojavne oblike pri čemu će se tijekom svakog postupanja žrtvi iskazivati osobito razumijevanje spram problema obiteljskog nasilja;

1.3. U slučaju pokrenutih kaznenih ili prekršajnih postupaka vezanih uz nasilje u obitelji centar će u svakom pojedinom slučaju, rukovodeći se načelom najboljeg interesa djeteta, vrlo pažljivo razmotriti jesu li cjelovito zaštićena prava i interesi djeteta te, u protivnom, djetetu imenovati posebnog skrbnika za potrebe tih postupaka;

1.4. Omogućiti žrtvi da neometano i bez straha iskaže sve činjenice relevantne za utvrđivanje počinjenog nasilja prema njoj i djeci, a posebno vezano uz sve činjenice koje se tiču nazočnosti djece činu nasilja ili izloženosti djece nasilju na bilo koji način (u slučaju potrebe za žurnom i cjelovitom zaštitom djece, usmjerene prema trenutnoj zaštiti žrtve nasilja s djecom, odmah temeljem usmenog rješenja poduzeti mjere za zaštitu djece). Pri tome će se naročito usmjeriti pozornost i provjeriti okolnosti vezane uz trajanje, kontinuitet i način počinjenog nasilja, eventualno ranije nasilje i raniju izloženost žrtve nasilja i djece nasilju te jesu li nadležna tijela već postupala u slučaju nasilja u obitelji te u kojem opsegu. Pri postupanju centar za socijalnu skrb će osobito voditi računa o zaštiti žrtve nasilja pred upravnim tijelom, poglavito njene sigurnosti i odvojeno saslušati žrtvu i počinitelja;

1.5. Radi dodatnog utvrđivanja činjeničnog stanja djelatnici/ce centra

za socijalnu skrb će izvidom i na drugi primjeren način žurno utvrditi relevantne činjenice razgovorom s djelatnicima/ama odgojno-obrazovnih ustanova, obiteljskim liječnikom/com te ostalim osobama koje bi mogle dati valjanu obavijest o svim okolnostima počinjenog nasilja;

1.6. O svakoj poduzetoj radnji u slučaju nasilja u obitelji djelatnici/ce centra za socijalnu skrb dužni su izraditi službenu bilješku, izvješće ili zapisnik;

2. Nakon prikupljanja svih potrebnih činjenica centar za socijalnu skrb, provodi postupak radi ostvarivanja prava žrtve nasilja i djece, propisanih Zakonom o socijalnoj skrbi i primjene mjera obiteljsko-pravne zaštite sukladno Obiteljskom zakonu, a posebno mjera radi zaštite prava i dobrobiti djeteta uvažavajući najbolji interes djeteta;

2.1. Centar za socijalnu skrb dužan je radi zaštite dobrobiti djeteta, ukoliko se radi o nasilju u obitelji koje je počinio roditelj koji ne živi s djetetom, vrlo pažljivo razmotriti je li potrebno donijeti odluku kojom se roditelju, koji ne živi s djetetom, zabranjuje susreti i druženja radi zaštite zdravlja i drugih važnih interesa djeteta, odnosno je li zbog nasilja u obitelji potrebno donijeti odluku kojom se tom članu obitelji zabranjuje neovlašteno približavanje djetetu na određenim mjestima ili na određenoj udaljenosti te uznemiravanje djeteta. O tome će centar za socijalnu skrb obavijestiti roditelja koji ne zlostavlja dijete i na primjeren i pozoran način i dijete te pribaviti njegovo mišljenje i uzeti ga u obzir, ukoliko ono nije suprotno djetetovom interesu, pri čemu će se posebno cijeliti potreba djeteta za zaštitom od daljnjeg nasilja i o čemu će se pribaviti mišljenje i preporuka odgovarajućeg stručnjaka. Mišljenje djeteta se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti;

3. U neodgodivim slučajevima, kao što je poduzimanje mjera za otklanjanje neposredne opasnosti za život i zdravlje člana obitelji-žrtve obiteljskog nasilja, centar za socijalnu skrb postupit će po službeno

dužnosti i donijeti usmeno rješenje radi trenutne zaštite sigurnosti žrtve, posebice djece, te narediti izvršenje rješenja bez odgode. O tome je potrebno sastaviti zapisnik. Po donošenju usmenog rješenja centar za socijalnu skrb dužan je donijeti rješenje u pisanom obliku u roku od osam dana i dostaviti ga strankama, a obavijest o tome dostavi policiji;

4. U slučaju da je dijete postalo žrtva obiteljskog nasilja na način da je bilo izravno izloženo nasilju ili da je svjedočilo nasilju, centar za socijalnu skrb će žurno izreći odgovarajuće mjere obiteljsko pravne zaštite vodeći računa o svim okolnostima slučaja, redovito (najmanje 2 puta mjesečno) i pažljivo nadzirati izvršavanje provođenja mjera i postignute rezultate pri čemu je dužan izraditi odgovarajuće izvješće ili službenu bilješku. Pri evaluaciji rezultata izrečene mjere naročito će se uzeti u obzir stajalište djeteta o prilikama u kojima živi pri čemu će se zatražiti pomoć odgovarajućih stručnih službi i ustanova. Po potrebi, ukoliko izrečena mjera ne daje rezultate, centar će odnosnu mjeru zamijeniti drugom mjerom, a pri izboru nove mjere naročito će voditi računa o konkretnim prilikama i potrebama;

5. Na traženje državnog odvjetništva ili policije centar za socijalnu skrb dužan je odmah dostaviti svu dokumentaciju koja je od značaja za razjašnjavanje i dokazivanje kažnjive stvari (primjerice, koja uključuje i izvješće socijalnog radnika, izvješće voditelja mjere nadzora, nalaz i mišljenje psihologa te drugu dokumentaciju o izvršenju poduzetnih mjera);

6. Djelatnik centra za socijalnu skrb dužan je odmah se odazvati na poziv policije radi trenutnog zbrinjavanja djeteta ili maloljetnika i obavijesnog razgovora kod postupanja u vezi nasilja u obitelji;

7. Pri donošenju svih odluka kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta centar za socijalnu skrb dužan je osobito utvrđivati postojanje obiteljskog nasilja.

c) ZDRAVSTVENE USTANOVE

Cilj protokola postupanja zdravstvenih ustanova je pružiti žrtvi sveukupnu zdravstvenu skrb s ciljem očuvanja tjelesnog i psihičkog zdravlja žrtve kao i sanacije nastalih ozljeda i psihotrauma.

U slučaju sumnje da je ozljeda ili zdravstveno stanje posljedica nasilja u obitelji, zdravstveni je djelatnik dužan posebno obzirno razgovarati s osobom te je navesti da mu se kao zdravstvenom djelatniku povjeri o postojanju nasilja u obitelji i saznati što više okolnosti u vezi s povredom ili zdravstvenim stanjem.

U slučaju saznanja o počinjenom nasilju u obitelji, zdravstveni djelatnici/ce dužni su postupati na sljedeći način:

1. Sukladno Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji prijaviti policiji;
2. Utvrditi uzroke i način nastanka ozljeda te obaviti cjeloviti zdravstveni pregled;
3. Razgovarati sa žrtvom o mogućnostima rješavanja problema, savjetovati je, uputiti ženu žrtvu u ostale mogućnosti skrbi koje pružaju nevladine organizacije, u njena prava sukladno Zakonu i na daljnju obradu ovisno o potrebama te biti u stalnom kontaktu sa socijalnom službom i policijom;
4. U slučaju tjelesne ozljede nanese od člana obitelji, liječnik/ca u Hitnoj medicinskoj pomoći ili izabrani liječnik/ca dužan je ispuniti Prijavu ozljede/bolesti br: 030911 ili br: 03055, prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji te Prijavu označiti brojem koji sadrži datum, mjesec i godinu nastanka ozljede (zaokružena rubrika 4.). Prijavu treba voditi u posebnom protokolu i bolesničkom kartonu;
5. Navedena prijava podnosi se policiji i područnom uredu HZZO-a prema prebivalištu osigurane osobe. Broj se nalazi u lijevom uglu iskaznice osigurane osobe;
6. Na traženje državnog odvjetništva ili policije zdravstvene su usta-

nove dužne odmah dostaviti svu dokumentaciju koja je od značaja za razjašnjavanje i dokazivanje kažnjive stvari;

7. Ukoliko je žrtva nasilja u obitelji osoba s duševnim smetnjama ili osoba liječena od alkoholizma i drugih ovisnosti, po potrebi je uputiti na liječenje odnosno prisilno hospitalizirati i o tome obavijestiti centar za socijalnu skrb i policiju;

8. Ukoliko je počinitelj nasilja u obitelji osoba s duševnim smetnjama ili osoba liječena od alkoholizma i drugih ovisnosti, po potrebi ga uputiti na liječenje odnosno prisilno hospitalizirati i o tome obavijestiti centar za socijalnu skrb i policiju, a prije njenog puštanja zdravstveni djelatnici o tome moraju obavijestiti žrtvu.

d) ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE

Cilj protokola postupanja odgojno-obrazovnih ustanova je senzibiliziranje djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova za pojave nasilja u obitelji koje doživljavaju djeca i učenici te poduzimanje mjera radi otkrivanja i prijavljivanja problema i pomoći djetetu.

Učitelji i stručni suradnici dužni su poduzimati mjere zaštite prava djeteta/učenika te o svakom kršenju tih prava, posebice o oblicima tjelesnog ili duševnog nasilja, spolne zloporabe, zanemarivanja ili nehajnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja, odmah:

1. Ukoliko je dijete/učenik povrijeđeno u mjeri koja zahtijeva liječničku intervenciju ili pregled ili se prema okolnostima slučaja može pretpostaviti da su takva intervencija ili pregled potrebni, odmah pozvati službu hitne medicinske pomoći ili na najbrži mogući način, koji ne šteti zdravlju djeteta, otpratiti ili osigurati pratnju djeteta od strane stručne osobe liječniku/ci te sačekati liječničku preporuku o daljnjem postupanju;

2. Žurno izvijestiti ravnatelja škole koji će izvršiti prijavu policiji i obavijestiti centar za socijalnu skrb te ih upoznati sa svim činjenicama i

okolnostima slučaja i aktivnostima koje će se poduzeti, te na traženje državnog odvjetništva ili policije odmah dostaviti svu dokumentaciju vezanu uz razjašnjavanje i dokazivanje kažnjive stvari;

3. Ukoliko se radi o osobito teškom obliku, intenzitetu ili dužem vremenskom trajanju nasilja, koje je izazvalo traumu, savjetovati se sa stručno-razvojnou službom odgojno-obrazovne ustanove, stručnjacima centra za socijalnu skrb koje je obavijestio o slučaju te sa drugom stručnom službom izvan ustanove o načinu postupanja i pomoći djetetu žrtvi nasilja u obitelji u okviru odgojno-obrazovne ustanove;

4. O dojavi nasilja i o poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama i svojim opažanjima izraditi službenu bilješku, koja će se dostaviti na zahtjev drugim nadležnim tijelima.

e) PRAVOSUDNA TIJELA

Cilj protokola postupanja pravosudnih tijela je što učinkovitije iskoristiti sve zakonske mogućnosti propisane pozitivnim propisima Republike Hrvatske u svrhu zaštite članova obitelji izloženih nasilju u obitelji te im omogućiti sudsku zaštitu radi zaštite njihovog psihofizičkog integriteta i temeljnog prava na život bez nasilja.

Pravosudna tijela (sudovi i/ili državno odvjetništvo) će:

1. U predmetima vezanim uz nasilje u obitelji postupati žurno;
2. Sud pred kojim se vodi prekršajni ili kazneni postupak, vezan uz zaštitu prava i interesa djece, nadležnom centru za socijalnu skrb i policiji dostaviti će obavijest o pokretanju postupka i pravomoćnim odlukama donesenim u prekršajnom odnosno kaznenom postupku;
3. Tijekom vođenja postupka stranku-žrtvu obiteljskog nasilja na njezin zahtjev izvijestiti o njenim pravima pri čemu će se voditi računa o tome da žrtva-stranka, koja je pravno neuka, bude izvještana o svojim pravima;

4. Sudovi će na neposredni osobni zahtjev stranke-žrtve obiteljskog nasilja, zakonskog zastupnika i/ili skrbnika izvijestiti odnosnu osobu o ishodu postupka i dati joj presliku pravomoćnog rješenja;

5. Sudovi će o primijenjenim zaštitnim mjerama propisanim Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji voditi evidencije i dostavljati ih ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa;

6. Osigurati organizaciju rada prekršajnih sudova na način da mogu provoditi nadležne postupke i u dane vikenda i blagdana;

7. Zbog počinjenog nasilja u obitelji suci prekršajnih sudova i istražni suci osigurati će prihvat dovedenog okrivljenika odnosno osumnjičenika radi određivanja zadržavanja u prekršajnom, odnosno određivanja pritvora u kaznenom postupku, te ispitati dovedenu osobu i odlučiti o načinu vođenja daljnjeg postupka;

8. Sudovi će osigurati zaštitu žrtve pri dolasku na sud i unutar suda, omogućavanjem davanja iskaza odvojeno od počinitelja te fizičkom zaštitom žrtve u suradnji s policijom.

Sva tijela su u postupanju dužna štiti interese djeteta sukladno odredbama Konvencije o pravima djeteta;

Sva su tijela u postupku dužna štiti interese žena izloženih obiteljskom nasilju, sukladno Konvenciji o ukidanju svih oblika diskriminacije žena i Preporukama Odbora UN-a zaduženog za praćenje primjene ove Konvencije, kao i ostalih međunarodnih propisa.



Izvadak iz Kaznenog zakona – čl. 215 a, čl. 213

KAZNENI ZAKON

NASILNIČKO PONAŠANJE U OBITELJI

Članak 215 a

Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj: kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.



Adresar udruga, savjetovališta i skloništa u Zagrebu

Dom za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga – Zagreb“

Adresa: p.p. 133, 10001 Zagreb

Telefon: 01/ 38 31 770

Fax: 01/ 38 30 500

SOS telefon: 091 38 31 770

e-mail: info@duga-zagreb.hr

Dom ima status ustanove socijalne skrbi. Moguće je smjestiti 15 odraslih osoba, uključujući i djecu stariju od 7 godina, te 3 djece predškolske dobi.

Stručni tim – 2 socijalne radnice i 2 psihologinje – moguće je kontaktirati od 8 do 22 sata na telefon 01/38 31 770 ili od 00.00 do 24.00 sata na mobilni telefon 091 38 31 770.

Smještaj se može osigurati putem osobnog dogovora, posredstvom nadležnog centra za socijalnu skrb ili policije.

Autonomna ženska kuća

Adresa: p.p. 19, 10001 Zagreb

Savjetovalište: 0800 55 44

E-mail: azkz@zamir.net

U okviru AŽKZ i Centra za žene žrtve rata djeluje Savjetovalište. Savjetovanje se odvija prema dogovoru ili putem besplatnog telefona 0800 55 44, radnim danom od 11 do 17 sati.

Smještaj se može osigurati dogovorom putem telefona Savjetovališta.

Ženska pomoć sada –SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja

Adresa: p.p. 992, 10001 Zagreb

Tel: 01/4655-222

Fax: 01/4658-389

E-mail: sos@zamir.net

SOS telefon dostupan je svakim radnim danom od 0 do 24 sata.

Moguće je osigurati smještaj za 8 žena i 6 djece, od mjesec dana do najviše šest mjeseci.

Smještaj se može osigurati temeljem osobnog zahtjeva putem telefona, posredstvom nadležnog Centra za socijalnu skrb ili policije.

Caritas Zagrebačke nadbiskupije

Adresa: Kaptol 31, 10000 Zagreb

Telefon: 01/48 17 716

Fax: 01 48 52 864

e-mail: caritas-nadbiskupije-zg@zg.htnet.hr

Caritasova socijalna služba

Adresa: Selska 165, 10000 Zagreb

Telefon: 01/ 36 68 824

Fax: 01/ 36 36 123

Caritas Zagrebačke nadbiskupije pruža privremeni smještaj djeci i odraslim osobama žrtvama obiteljskog nasilja. U sklonište je moguće smjestiti 8 odraslih osoba i 11-ero djece jasličke ili predškolske dobi. S korisnicima radi stručni tim – psiholog, obiteljski savjetodavac i socijalni radnik.

Smještaj se može osigurati temeljem osobnog zahtjeva putem telefona, posredstvom nadležnog centra za socijalnu skrb ili policije.

B.a.B.e. – Budi aktivna, Budi emancipiran

Adresa: 10000 Zagreb

Telefon: 01/ 46 11-351; 0800 200 144

Fax: 01/ 46 62 606

E-mail: babe@babe.hr

Web: www.babe.hr

Grupa provodi pravno telefonsko savjetovanje.

Besplatni pravni savjeti telefonom utorkom i četvrtkom od 17 do 19 te srijedom od 10 do 12 sati.

Sigurna kuća (druga županija) može primiti 20 osoba.

Smještaj se može osigurati temeljem osobnog zahtjeva putem telefona, posredstvom nadležnog centra za socijalnu skrb ili policije.





Gradski ured za zdravstvo, rad,
socijalnu zaštitu i branitelje

B.a.B.e.

Budi aktivna. Budi emancipiran - Grupa za ženska ljudska prava
Be active. Be emancipated - Women's Human Rights Group